

Prezident İlham Əliyev Ağdam şəhər 1 saylı məktəbin yeni binasının təməlini qoyub

Mayın 28-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Ağdam şəhər 1 saylı məktəbin yeni binasının təməlini qoyub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Ağdam rayonunun işğaldan azad edilmiş hissəsində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi **Emin Hüseynov** dövlətimizin başçısına məktəb barədə məlumat verərək dedi:

– Cənab Prezident, bu məktəb Qarabağ bölgəsinin ən qədim məktəbi hesab olunur. Əslində, Əsgər bəy Eyvazov tərəfindən 1883–cü ildə əsası qoyulub. O, müxtəlif yerlərdə fəaliyyət göstərib. 1904–cü ildə həmin bu binaya, bu əraziyə gəlib və 1949–cu ilə kimi burada qalıb.

Prezident İlham Əliyev: Bu ərazidə?

Emin Hüseynov: Bəli, bu ərazidə qalıb. Məktəb 1993–cü ildə erməni işğalı zamanı tamamilə dağıdılmışdır. İkimərtəbəli bina olub. Amma təqdim olunan layihədə üçmərtəbəli bina nəzərdə tutulur. Plana uyğun olaraq, inzibati hissə, tədris korpusları, idman meydançası, texniki zona təşkil olunacaqdır.

Prezident İlham Əliyev: Şagirdlərin sayı nə qədər olacaq?

Emin Hüseynov: Məktəb 960 nəfər şagird üçündür.

Prezident İlham Əliyev: Əvvəlki məktəbdə nə qədər olub?

Emin Hüseynov: Əvvəlki məktəbdə az olub, 500 nəfər. Amma indi 960 şagird yerlik olacaq. Eyni zamanda, 18 sinif otağı, 37 fənn kabinet, kimya, fizika, biologiya laboratoriyaları yaradılacaq. Məktəbdə təhsil üçün hər cür şərait, bütün texniki imkanlar olacaqdır.

Prezident İlham Əliyev: Çox yaxşı.

Sonra dövlətimizin başçısı məktəbin təməlini qoydu.

Prezident İlham Əliyev: Xeyirli olsun.

Peşə məktəbindən universitetə açılan qapı

Peşə təhsili səviyyəsi əmək bazarına gedən ən kəsə, qısa yol sayılır. 6 aya, bir ilə hər hansı yeni peşə ilə bağlı ilkin biliyə sahib olub həmin peşə üzrə əmək bazarına daxil olmaq mümkündür. Əlbəttə ki, bu təhsil səviyyəsini seçənlər üçün daha qısamüddətli təlimlərlə müəyyən bacarıqlar əldə etmək imkanı da var. Peşə təhsil səviyyəsində tədrisin əsas hissəsinin təcrübədən ibarət olması, tələbələrə pedaqoqlarla yanaşı, peşəkar mütəxəssislərin bələdçilik etməsi və istehsalat təcrübəsinin işəgötürən müəssisələrdə təşkili, qısa müddətdə iş tapmaq imkanı da təhsilalanların peşə təhsilinə üstünlük verməsi üçün yerli səbəblərdir.

2020–2021–ci tədris ilindən təhsilalanlara peşə təhsilini seçmək üçün daha bir keçərli səbəb verilib. Artıq orta ixtisas təhsili müəssisələrindən olduğu kimi, peşə təhsili müəssisələrindən də ali məktəblərə müsabiqədənə keçid imkanı yaradılıb. Hazırda hüquqi bazası və şərtləri üzərində işin davam etdiyi bu fürsəti dəyərləndirmək istəyənlər kifayət qədərdir. Sənaye və innovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin Kompüter sistemlərində proqram təminatı ixtisası üzrə tələbəsi Sevin Abdullayeva belə tələbələrdən sadəcə biridir.

⇒Ardı səh.7

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin yaranması tarixindən

Azərbaycanda ali pedaqoji təhsilin inkişafında, pedaqoji və elmi–pedaqoji kadr hazırlığında zəngin ənənələrə malik olan ADPU–nun fəaliyyətə başlamasından 100 il keçir. Azərbaycan Xalq Komissarları Sovetinin sədri N.Nərimanovun 1921–ci il 26 avqust tarixli 66 sayılı dekreti əsasında yaradılan ADPU olduqca çətin, mürəkkəb və şərəfli bir yol keçmiş, pedaqogika, psixologiya və ayrı–ayrı fənlərin tədrisi metodikasının bir elm sahəsi kimi inkişafına dəyərli töhfələr vermişdir. Elə bu səbəbdən də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 17 aprel 2021–ci ildə “Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında” Sərəncamında bu elm və təhsil məbədinin respublikamızda ziyalı təbəqəsinin və yüksək

elmi–pedaqoji kadr potensialının formalaşmasındakı rolunu yüksək dəyərləndirmişdir.

ADPU–nun çoxminli professor–müəllim və tələbə kollektivi Cənab Prezidentin “Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti ölkəmizin təhsil tarixində xüsusi yer tutan, zəngin ənənələrə malik ali təhsil müəssisələrindəndir. Yarandığı vaxtdan etibarən Universitet üzərinə düşən vəzifələri həmişə layiqincə yerinə yetirmiş, respublikamızla yanaşı, bir sıra digər ölkələr üçün elmi–pedaqoji kadr hazırlanması işini müvəffəqiyyətlə həyata keçirmişdir” – fikrini ölkəmizdə pedaqoji və elmi–pedaqoji kadr hazırlığına yüksək diqqət və qayğının təzahürü kimi qəbul edir.

⇒Ardı səh.10

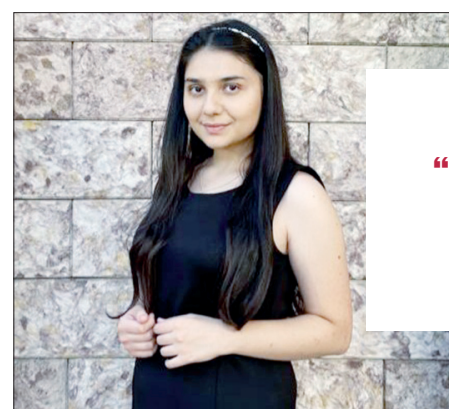
**Əcnəbi tələbələr
işğaldan azad
olunmuş rayonlarda**

⇒ səh.4

**“Bir gün əlimizə
silah alacağımız
qaçılmaz idi”**

⇒ səh.8

**“Özümü diplomat
kimi görürəm”**

⇒ səh.16

Türkiyə və Azərbaycan arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq yüksələn xətlə inkişaf edir

Təhsil naziri Türkiyə milli təhsil nazirinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb

Təhsil naziri Emin Əmrullayevin dəvəti ilə Türkiyə Respublikasının milli təhsil naziri Ziya Selçukun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Azərbaycana səfər edib.

Səfər çərçivəsində qonaqlar Fəxri xiyabana gedərək ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsini yad edib, məzarı önünə əklil və gül dəstələri qoyublar. Görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da məzarı ziyarət olunub. Şəhidlər xiyabanında Azərbaycanın müstəqilliyi və

ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə şəhid olanların xatirəsi anılıb, məzarları üzərinə qərənfillər düzülüb, həmçinin Şəhidlər xiyabanında şəhid türk əsgərlərinin xatirəsinə ucaldılmış "Türk şəhidliyi" abidəsi ziyarət edilib.

Mayın 27-də təhsil naziri Emin Əmrullayev Türkiyənin milli təhsil naziri Ziya Selçukun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb. Təhsil naziri Emin Əmrullayev qonaqları ölkəmizdə qarşılamadan məmnunluğunu və bu görüşün iki

qardaş ölkə arasında əlaqələrin möhkəmlənməsində mühüm addım olduğunu bildirib.

Öz növbəsində Türkiyənin milli təhsil naziri Ziya Selçuk dəvətə və səmimi qarşılanmaya görə təşəkkürünü bildirib.

Görüşdə təhsil sahəsinə dair geniş fikir mübadiləsi aparılıb, Azərbaycan və Türkiyə arasında təhsil sahəsində, o cümlədən peşə təhsili sahəsində əməkdaşlıq istiqamətləri və gələcək perspektivlər müzakirə edilib.

Təhsil naziri türkiyəli həmkarı ilə Qubada

Təhsil naziri Emin Əmrullayev ölkəmizdə səfərdə olan Türkiyənin milli təhsil naziri Ziya Selçuk ilə birlikdə Quba şəhərini ziyarət edib.

Ziyarət zamanı nazirlər Quba şəhərinin İqriq kəndində yerləşən Türk əsgərinin məzarlarının önünə gül dəstələri qoyublar. Daha sonra nümayəndə heyəti Azərbaycan-Türkiyə qardaşlıq parkını ziyarət edib.

Səfər çərçivəsində nazirlər Quba Soyqırımı Memorial Kompleksində olublar. Türkiyənin milli təhsil naziri Ziya Selçuka 1918-ci ildə azərbaycanlılara qarşı törədilmiş soyqırım haqqında ətraflı məlumat verilib.

STEAM Mərkəzinin açılışı olub

Təhsil naziri Emin Əmrullayev ölkəmizdə səfərdə olan Türkiyə Respublikasının milli təhsil naziri Ziya Selçukla birlikdə Quba şəhərindəki Fizika, riyaziyyat və informatika təmayüllü liseyin nəzdində yaradılan STEAM Mərkəzinin açılışında iştirak ediblər.

Açılış mərasimindən sonra nazirlər mərkəzdə yaradılan şəraitlə tanış olublar. Emin Əmrullayev türkiyəli həmkarına ölkəmizin ümumi təhsil müəssisələrində icra olunan “STEAM Azərbaycan” layihəsi barədə ətraflı məlumat verib.

Daha sonra ölkəmizin təhsil ictimaiyyəti və ekspertlərin iştirakı ilə “Açıq dərs” təşkil olunub.

Tədbir hər iki ölkənin dövlət himnlərinin səsləndirilməsi ilə start götürüb. Təhsil naziri Emin Əmrullayev və milli təhsil naziri Ziya Selçuk təhsil sahəsinin inkişafı ilə bağlı fikirlərini bölüşüb, gənclərə öz tövsiyələrini veriblər. Hər iki nazir ölkələrimiz arasında təhsil sahəsində əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsinin vacibliyini vurğulayıblar.

Təhsil nazirinin videoqəbulu keçirilib

Mayın 31-də təhsil naziri Emin Əmrullayev Qəbələ, Oğuz, Şəki, Qax, Zaqatala və Balakən rayon sakinlərini videobağlantı vasitəsilə qəbul edib. Qəbulda həmin rayonlarda müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkünlər də iştirak ediblər.

Təhsil naziri vətəndaşların müraciət, şikayət və təkliflərini diqqətlə dinləyərək hər bir müraciətin operativ şəkildə araşdırılması, qaldırılan məsələlərin qanunvericiliyə uyğun həlli istiqamətində nazirliyin müvafiq aidiyyəti qurumlarının rəhbərlərinə konkret tapşırıqlar verib.

Videoqəbulda vətəndaşlar işə qəbul, müəllimlərin yerdəyişməsi, dərslərinin bölgüsü, həmçinin digər məsələlərlə bağlı müraciətlər ediblər.

Qeyd edək ki, videoqəbulun təşkil edilməsində əsas məqsəd vətəndaşların Təhsil Nazirliyinə müraciət imkanlarını müasir texnologiyalardan istifadə etməklə genişləndirmək, regionlarda yaşayanlara nazirliyin inzibati binasına gəlmədən vəzifəli şəxslərlə videobağlantı vasitəsilə birbaşa əlaqə imkanının yaradılmasıdır.

Lütfi Zadə adına məntiq olimpiadasının nəticələri

Lütfi Zadə adına məntiq olimpiadasının nəticələri elan edilib. Nəticələrə əsasən, iştirakçılardan 60 nəfər qalib elan edilib.

Qalıbların siyahısı ilə olimpiada.edu.az saytından tanış ola bilərsiniz.

Təklif və iradlarla bağlı rəsmi müraciətlər 3 iş günü ərzində müvafiq yerli təhsili idarəetmə orqanlarına təqdim edilə bilər.

Qeyd edək ki, sözügedən olimpiada Azərbaycan və rus bölmələri üzrə V sinif şagirdləri arasında təşkil olunub. Müsabiqənin keçirilməsində məqsəd görkəmli alim Lütfi Zadənin irsinin şagirdlər arasında təbliği, həmçinin, şagirdlərin məntiqi biliklərinin inkişafına tökən vermək, yaradıcı istedad və fərqli düşünmə qabiliyyəti ilə fərqlənən şagirdləri aşkara çıxarmaq və onların həvəsləndirilməsindən ibarətdir.

VI fənn müsabiqələrinin qalıbları

Ölkə üzrə VI-VII sinif şagirdləri arasında keçirilən VI məktəblilərarası fənn müsabiqələrinin qalıbları məlum olub.

Riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya və informatika fənləri üzrə keçirilən bilik yarışında müvafiq fənlər üzrə iştirakçılardan ən yaxşı nəticə göstərən 30 şagird qalib elan edilib. Nəticələr və qalıbların siyahısı ilə www.olimpiada.edu.az saytından tanış ola bilərsiniz.

Qeyd edək ki, fənn müsabiqələrinin keçirilməsinin əsas məqsədi istedadlı uşaqların aşkar olunması, şagirdlər arasında sağlam rəqabət mühitinin yaradılması, aşağı sinif şagirdlərinin müxtəlif fənlərə olan marağının artırılması, onlarla məqsədyönlü işlərin aparılması və beynəlxalq olimpiadalara hazırlıq mərkəzlərinə namizəd şagirdlərin müəyyən edilməsindən ibarətdir.

UNEC tələbələri Təqaüd proqramının qalibi olublar

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin (UNEC) 6 tələbəsi Vişegrad Beynəlxalq Təqaüd proqramının qalibi olub.

Universitetdən bildirilib ki, Vişegrad Beynəlxalq Təqaüd proqramı magistr və doktorantura dərəcəsinə müraciət edən tələbələrə V4 ölkələrində (Çexiya, Macarıstan, Polşa, Slovakiya) təhsil almaq üçün maliyyələşdirir.

Proqrama hər il dünyanın müxtəlif ölkələrindən yüzlərlə tələbə müraciət edir. Bu il Azərbaycanda keçirilən müsabiqədə 15 tələbə təqaüd proqramının qalibi olub ki, onlardan 6 nəfəri UNEC tələbəsidir.

UNEC SABAH Mərkəzinin 4-cü kurs tələbələri Sevinc Quliyeva, Fəridə Səfiyeva, Ayla Quliyeva, Beynəlxalq İqtisadiyyat Məktəbinin tələbələri Nazir Abbasov, Nərimin Əkbərli, iqtisadiyyat fakültəsindən isə Pərviz Süleymanov beynəlxalq təqaüdü qazanaraq Avropada təhsillərini davam etdirmək hüququna sahib olublar.

“Biz Zəfərin övladlarıyıq”

Təhsil naziri şəhid övladları ilə görüşüb

İyunun 1-də Təhsil Nazirliyi və “Zəfər” Şəhid Ailələrinə Dəstək İctimai Birliyinin təşkilatçılığı ilə Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Gününe həsr olunmuş “Biz Zəfərin övladlarıyıq” adlı tədbir keçirilib.

Təhsil naziri Emin Əmrullayevin iştirakı ilə keçirilən tədbirə 50-ə yaxın şəhid övladı qatılıb. Bölgələrdən olan şəhid övladları görüşə “Zoom” platforması üzərindən onlayn qatılıblar.

Uşaqları təbrik edən təhsil naziri hər zaman dövlət səviyyəsində onlara göstərilən xüsusi diqqət və qayğıdan danışdı. Nazir uşaqların sağlam və fırvan böyüməsinin, rifahının yüksəldilməsinin dövlət siyasətinin başlıca vəzifələrindən biri olduğunu qeyd edib. Təhsil naziri həmçinin 44 günlük Vətən Müharibəsi zamanı şəhid olan şagirdlərimizi anıb. Vətən mü-

haribəsində qazanılan zəfərdə təhsil işçilərinin də rolunu vurğulayan Emin Əmrullayev şəhidlərimizi dərin ehtiramla yad edib, qazi və əsgərlərimizə cansağlığı arzulayıb.

Təhsil naziri uşaqların pandemiya dövründə dərslərin imkanları, qarşılaşdıqları çətinliklərlə maraqlanıb, Vətənə faydalı ola bilmək üçün yaxşı oxumağın vacibliyini, eləcə də məktəbdənkənar fəaliyyətlə məşğul olmağın əhəmiyyətini diqqətə çatdırıb. Emin Əmrullayev şagirdlərə öz tövsiyələrini verib, onları maraqlandıran sualları cavablandırıb.

Tədbirdə şagirdlərin hazırladıqları musiqili kompozisiya təqdim edilib. Sonda xatirə şəkl çəkdirilib.

Şagirdlər üçün “Yay məktəbi”

Mövcud vəziyyətlə əlaqədar olaraq, cari tədris ilinin əhəmiyyətli hissəsi distant formada təşkil edilmişdi. Pandemiya şəraitində məsafədən təhsil şagirdlərə bilik və bacarıqların mənimsənilməsində müəyyən çətinliklər yaratmış oldu.

Bildiyiniz kimi, ötən həftə Təhsil Nazirliyi tərəfindən ümumi təhsil müəssisələrində “Yay məktəbi”nin təşkil edilməsi ilə bağlı sorğu keçirilib. Sorğuda iş-

tirak edənlərin 44%-i bu təşəbbüsə müsbət rəy bildirib. Belə ki, mövcud vəziyyəti nəzərə alaraq, şagirdlərin zəruri bilik və bacarıqlarının möhkəmləndirilməsi, öyrənilənlərin ümumiləşdirilməsi məqsədilə 16 iyun 2021-ci il tarixindən etibarən 2 həftə müddətinə ümumi təhsil müəssisələrində ödənişsiz və könüllü əsaslarla “Yay məktəbi”nin təşkil edilməsi nəzərdə tutulur. 30 iyun tarixinədək davam edəcək “Yay məktəbi” ərzində dərslərin sayı və qrafiki şagirdlərin yaş xüsusiyyətləri nə-

zərə alınmaqla müəyyən ediləcək.

“Yay məktəbi”nin təşkil edilməsi ilə bağlı bütün məlumatlar yerli təhsili idarəetmə orqanlarına təqdim olunacaq. Qeydiyyatdan keçmək istəyən vətəndaşlar iyunun 5-dən etibarən övladlarının təhsil aldıkları müəssisələrə və ya aidiyyəti üzrə rayon (şəhər) təhsil şöbələrinə (idarələrinə) müraciət edə bilərlər. “Yay məktəbi” ilə bağlı növbəti günlərdə Təhsil Nazirliyinin informasiya resurslarında daha ətraflı məlumat veriləcək.

Əcnəbi tələbələr işğaldan azad olunmuş rayonlarda

**16 ali təhsil müəssisəsinin
31 ölkəni təmsil edən
40 əcnəbi tələbəsi tərəfindən
Azərbaycanın böyük ölçülü
dövlət bayrağı açılıb və
“QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR!”
şüarı səsləndirilib**

İyunun 2-də ölkəmizdə təhsil alan əcnəbi tələbələrin işğaldan azad olunmuş Füzuli və Cəbrayıl rayonlarına səfəri təşkil edilib. Səfər Təhsil və Müdafiə nazirlikləri, Bakı şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsinin birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub. Səfərdə 16 ali təhsil müəssisəsinin 31 ölkəni təmsil edən 40 əcnəbi tələbəsi iştirak edib.

Səfər çərçivəsində Füzuli rayonunda qədim məscid, qəzet redaksiyası, köhnə qəbiristanlıq, Cəbrayıl rayonunda Xudafərin körpüsü, su elektrik stansiyası, “Dostluq bulağı”, “Qədim çinar”, yay kinoteatrı ziyarət olunub, şəhərlərdə dağıntılar nümayiş edilib. Cəbrayıl rayonunda xidmətdə olan əsgər və zabitlərlə görüş keçirilib.

Səfər zamanı əcnəbi tələbələr tərəfindən Azərbaycanın böyük ölçülü dövlət bayrağı açılıb və “Qarabağ Azərbaycandır!” şüarı səsləndirilib.

Qarabağın Azərbaycan üçün əhəmiyyətini, bölgənin tarixi və zəngin mədəni irsini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq məqsədilə “Nargis” jurnalının Qarabağ mədəniyyətinə və tarixinə həsr olunmuş “Karabakh is Azerbaijan” adlı xüsusi buraxılışı əcnəbi tələbələrə təqdim edilib.

Sonda xatirə şəkili çəkdirilib, əcnəbi tələbələrin təəssüratları dinlənilib.

Yubiley tədbiri keçirilib

İyunun 3-də Təhsil İnstitutunun direktor müavini Ənvər Abbasovun 70 illik yubileyi ilə bağlı tədbir keçirilib. Tədbir Təhsil Nazirliyi və Təhsil İnstitutunun birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub.

Tədbirdə çıxış edən təhsil naziri Emin Əmrullayev Ənvər Abbasovun təhsilin inkişafına verdiyi töhfələrlə yanaşı, Azərbaycanca təhsil islahatları, xüsusilə kurikulum sahəsində göstərdiyi xidmətləri xüsusi vurğulayıb. Nazir Ənvər Abbasovu təbrik edərək fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Təhsil İnstitutunun direktoru Rüfət Əzizov da öz növbəsində Ənvər Abbasovun Azərbaycan pedaqoji fikrinin formalaşmasında və təhsil islahatlarının həyata keçirilməsində əvəzsiz xidmətləri haqqında çıxış edib.

Sonda çıxış edən Ənvər Abbasov tədbirin təşkilatçılığına görə təşəkkürünü ifadə edib.

Müsabiqə və olimpiadaların idarə olunmasında tətbiq edilən yeni mexanizmlər

Cari ildə Təhsil Nazirliyinin təqdim etdiyi bütün elektron xidmətləri vahid məkanda birləşdirən <https://portal.edu.az> platforması istifadəyə verilib. Vətəndaşlar platformada qeydiyyatdan keçməklə, öz şəxsi kabinetləri vasitəsi ilə rahatlıqla müvafiq elektron xidmətlərdən faydalana bilərlər. Bu xidmətlər sırasında hazırda “Müsabiqə və Olimpiadalar” bölməsi vasitəsi ilə respublika fənn olimpiadalarının təşkilinə həyata keçirilir. Olimpiadaların idarə olunmasında tətbiq olunan bu mexanizm proseslərin çevik və keyfiyyətli təşkilinə şərait yaradır.

Ərizələrin elektron qəbulu: Şagirdlər heç yerə getmədən öz şəxsi kabinetləri vasitəsi ilə keçirilən müsabiqə və olimpiadalar barədə məlumat əldə edir və iştirak üçün rahat şəkildə müraciət edə bilərlər. Müraciət göndərildikdən sonra sistemdə şagirdlərə imtahan tarixi, məkanı və digər detallar qeyd olunmuş buraxılış və rəqəmləri təqdim edilir.

Məlumatların izlənilməsi: Şagirdlər, həmçinin, şəxsi kabinetlərində öz nəticələri, müsabiqə və olimpiadaların hazırda hansı mərhələdə olduğu və digər yeniliklər barədə məlumatları izləyə bilərlər. Bu, proseslərin mövcud statusu barədə çevik məlumat əldə edilməsini və istənilən məkandan yoxlanılması üçün əlverişli edir.

İştirakçıların mükafatlandırılması: Olimpiada və müsabiqədə uğurla iştirak etmiş şagirdlərə sistemdə elektron nailiyyət sənədləri (sertifikatlar) təqdim edilir. Şagirdin iştirak etdiyi bütün müsabiqələr, nailiyyətləri və sertifikatları sistemdə saxlanılır və şəxsi kabinetdə öz əksini tapır.

Proseslərin avtomatlaşdırılması: Olimpiada və müsabiqələrin idarə olunmasının rəqəmsallaşdırılması sistemdə imtahan mərkəzlərinin təyin edilməsinə, müraciət edən şagirdlərin avtomatik olaraq imtahan mərkəzləri üzrə yerləşdirilməsinə, şagirdlərin ümumi siyahısına nəzarət etməyə, müvafiq hesabatların hazırlanmasına imkan verir.

Nəticələrin təhlili. Sistemdə monitoring imkanları var ki, bu da öz növbəsində, illər üzrə keçirilən müsabiqə və olimpiada nəticələrinin təhlil olunmasına və şagird nailiyyətlərinə əsasən effektiv tədris strategiyalarının hazırlanmasına şərait yaradır.

Vətən müharibəsində iştirak edən müəllimlərlə görüş

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi (BŞTİ) tərəfindən Vətən müharibəsində iştirak edən müəllimlərlə görüş keçirilib.

Görüşdə BŞTİ-nin müdiri Mehriban Vəliyeva, qazi müəllimlər və İdarənin müvafiq struktur bölmə rəhbərləri iştirak edib.

Görüş Vətən uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərin xatirəsinin bir dəqiqəlik sükutla yad edilməsi ilə başlayıb.

Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olanların xatirəsinin hər birimiz üçün əziz olduğunu bildiren BŞTİ müdiri xalqımızın qəhrəman övladları ilə qürur duyduğunu vurğulayıb.

İdarə müdiri Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin və rəşadətli əsgərlərimizin qətiyyəti sayəsində torpaqlarımızın düşmən işğalından azad edil-

məsinin ölkəmizin həyatında yeni mərhələnin və inkişaf dövrünün əsasını qoyduğunu söyləyib.

28 may - Respublika Günü münasibətilə qazi müəllimləri təbrik edən BŞTİ müdiri dərslərində Qarabağ tarixini şagirdlərinə öyrədən, vətənpərvərlik tərbiyəsi verən müəllimlərin Vətən müharibəsində öz keçmiş şagirdləri ilə çiyin-çiyinə döyüşərək şanlı zəfərin qazanılmasında iştirak etdiyini və canlı vətənpərvərlik nümunəsi göstərdiyini deyib.

M.Vəliyeva qazi müəllimlərin həm cəbhədəki, həm də məktəbdəki əməli fəaliyyətləri ilə şagirdlər və yetişməkdə olan nəsillər üçün örnək olduğuna əminliyini ifadə edib.

Görüş zamanı şagirdlərin rəsm və əl işlərindən ibarət sərgiyə baxış keçirilib.

Qeyd edək ki, qazi müəllimlər BŞTİ-nin “Təşəkkürnamə”si ilə təltif edilib.

Yerdəyişmə müsabiqəsinin nəticələri elan edilib

2021–2022-ci tədris ili üzrə ümumi təhsil müəssisələrinə müddətsiz müqavilə ilə işləyən müəllimlərin yerdəyişmə müsabiqəsinin elektron yerləşdirmə mərhələsinin nəticələri açıqlanıb.

5 may tarixindən start verilən müsabiqənin nəticələri barədə məlumat namizədlərin şəxsi sahifələrinə göndərilib.

Elektron yerləşdirmə zamanı 1841 müəllim iş yerini dəyişdirmək imkanını qazanıb. Növbəti mərhələdə uğur qazanan namizədlər şəxsi sahifələrinə müvafiq sənədləri yüklədikdən sonra sənədlərin yoxlanılması prosesi həyata keçiriləcək. Müsabiqə iştirakçılarına sənədləri şəxsi sahifələrinə yükləyərkən diqqətli olmaq tövsiyə edilir.

Mayın 31-də Təhsil Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə ixtisaslaşdırma təlimi keçirilib.

Təlimdə Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinin magistratura səviyyəsində oxuyan tələbələr və təhsil sahəsindən yazan media nümayəndələri iştirak ediblər.

Təlimdə startap ekosistem təmsilçisi Məmməd Kərim “Rəqəmsal media: yeni trendlər” və telejurnalist Xə-

yal Tağıyev “İxtisaslaşmış jurnalistika: müasir mediada onun yeri” mövzularında çıxışlar ediblər.

Rəqəmsallaşmanın həyatın bütün aspektlərini əhatə etdiyini diqqətə çatdıran Məmməd Kərim bildirib ki, rəqəmsal media üzərindən auditoriya toplamaq imkanları daha böyükdür. İndi internet “məlumat daşıyıcısı” anlayışını tamamilə dəyişib və demək olar ki, hər kəs onlayn kanallar vasitəsilə məlumat ötürür. Zamanla verdişlər də də-

yişir. Məmməd Kərimin fikrincə, müasir dövrdə startap layihələrinə yatırılan sərmayənin yarısı rəqəmsal mediaya xərclənir.

Daha sonra çıxış edən Xəyal Tağıyev təlim iştirakçıları ilə öz təcrübəsini bölüşüb. Xəyal Tağıyev jurnalistikanın qaydalarından, jurnalist peşəkarlığından və ixtisaslaşmış jurnalistikanın əhəmiyyətindən danışdı.

Sonda təlim iştirakçılarına maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

BDU tələbələri və jurnalistlər üçün təlim

Keyfiyyət və əhatəlilik

Milli qiymətləndirmənin nəticələri təhlil olunub

Ümumi təhsil pilləsində təhsilalanların biliyinin qiymətləndirilməsi, monitoringinin aparılması Təhsil Nazirliyinin prioritet hesab etdiyi məsələlərdəndir. Müxtəlif siniflərdə ayrı-ayrı fənlər üzrə keyfiyyət dəyişikliklərini dəyərləndirmək məqsədilə Təhsil Nazirliyi 01-11 iyun tarixlərində növbəti dəfə milli qiymətləndirmələr təşkil edib. Sistemli tədqiqat şəklində aparılan milli qiymətləndirmənin keçirilməsində məqsəd etibarlı məlumatların toplanması, təkliflərin verilməsi və problemlərin həll edilməsi üçün konkret istiqamətləri müəyyənləşdirməkdir.

“Məqsədi təhsilin keyfiyyətini müəyyənləşdirməkdir”

Təhsil Nazirliyinin ümumi təhsildə məzun, tədris və qiymətləndirmə şöbəsinin Qiymətləndirmə sektorunun müdiri Anar Mirzəzadə 2020-2021-ci tədris ilində artıq 2 milli qiymətləndirmə təşkil olunduğunu bildirib: “19 dekabr 2020-ci il tarixində onlayn (“Virtual məktəb” platformasında) keçirilmiş milli qiymətləndirmədə 3500-ə yaxın ümumi təhsil müəssisəsinin IV, VI və IX siniflərində təhsil alan 189 445 şagird iştirak edib. Məktəblilər tədris dili, riyaziyyat və xarici dil fənləri üzrə qapalı test suallarını cavablandırıblar. Qiymətləndirmədə iştirak edən şagirdlərin 53 faizini oğlanlar təşkil edib. İştirakçıların 88 faizi Azərbaycan bölməsi üzrə təhsil alanlar olub”.

Anar Mirzəzadə qeyd edib ki, gender üzrə müqayisədə, qızlar bütün fənlər üzrə daha yaxşı nəticə göstərüb: “Siniflər üzrə müqayisədə isə IV sinif şagirdləri (37 faiz) daha fəal olub. Ərazi vahidləri üzrə müqayisə zamanı şəhər məktəblərində təhsil alan şagirdlərin nəticələrinin rayon məktəblərində təhsil alan şagirdlərlə müqayisədə daha yüksək olduğu qeydə alınıb. Belə ki, şəhər məktəbləri üzrə orta müvəffəqiyyət göstəricisi 73,7, rayon məktəbləri üzrə isə 64,7 faiz olub. Rayon və şəhərlər ayrı-ayrılıqda müqayisə edildikdə ən yaxşı nəticəni Sumqayıt şəhəri (76,8 faiz), ən aşağı nəticəni isə Saatlı rayonu (54 faiz) göstərib.

2021-ci ilin 5-12 mart tarixlərində keçirilmiş milli qiymətləndirmədə isə 7000-ə yaxın şagird iştirak etmişdir. Qiymətləndirmə COVID-19 pandemiyasının tələb etdiyi gigiyenik şərtlərə uyğun olaraq ölkənin təsadüfi seçilmiş 20 regionunda keçirilmişdir”.

Nazirlik rəsmisi növbəti milli qiymətləndirmənin cari ildə keçirilənlərdən fərqli olaraq həm əyani (seçilmiş siniflər üzrə), həm də onlayn (“Virtual məktəb” platforması üzərindən) formatda təşkil olunacağını da sözlərinə əlavə edib: “İyun ayının ilk ongunlüyündə növbəti milli qiymətləndirmə aparılır. 1 iyun tarixindən başlayan milli qiymətləndirmə prosesində ilk növbədə IV, VI və IX sinif şagirdləri əyani şəkildə müvafiq olaraq riyaziyyat, tədris dili və xarici dil, eləcə də təbiət fənləri üzrə sualları cavablandırıblar. 2 iyun tarixindən isə II-VIII və X sinif şagirdləri onlayn formatda ayrı-ayrı fənlər üzrə müxtəlif sayda tapşırıqları cavablandırıblar.

Milli qiymətləndirmənin ümumi məqsədi təhsilin keyfiyyətini müəyyənləşdirmək olsa da, müxtəlif illərdə aparılan qiymətləndirmə tədqiqatının hər biri xüsusi məqsədə malik olur.

1-11 iyun tarixlərində təşkil olunması nəzərdə tutulan milli qiymətləndirmənin əsas məqsədi pandemiya dövründə müxtəlif fənlər üzrə tədrisin keyfiyyətinin öyrənilməsidir”.

“Milli qiymətləndirmə tədqiqatlarının uğurla həyata keçirilməsi üçün ən vacib şərtlərdən biri”

Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuranın sədr müavini Nadir İsmailov da milli qiymətləndirmə ilə bağlı fikirlərini bizimlə bölüşüb: “Hesab edirəm ki, təhsilin keyfiyyətinə nəzarət etmək üçün milli qiymətləndirmə adlandırdığımız yekunda şagirdlərin məktəbdaxili qiymətləndirmə nəticələrinə təsir etməyən, bu kimi tədqiqat xarakterli qiymətləndirmələrin təşkil olunması ümumi təhsil pilləsində fənlər üzrə keyfiyyət dəyişikliklərini dəyərləndirməklə ya-

naşı həm də elektron sistemin texniki dəyərlərinin qiymətləndirilib, hansı problemin olduğunu öyrənməyə və gələcəkdə bunun qarşısını almağa imkan yaradır.

Respublikamızda ilk milli qiymətləndirmə pilot layihə şəklində 5-14 may 2003-cü il tarixlərində keçirilib. Həmin vaxtdan başlayaraq milli qiymətləndirmə müxtəlif siniflərdə ayrı-ayrı fənlər üzrə keyfiyyət dəyişikliklərini dəyərləndirmək, şagirdlərin təlim nəticələrinə təsir edən bilən amilləri öyrənməklə, təhsilin vəziyyəti haqqında etibarlı məlumatların toplanması, təkliflərin verilməsi, problemlərin həlli üçün konkret istiqamətlərin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə ilə 3-5 ildən bir təşkil olunur. Milli qiymətləndirmə keçirilərkən əvvəlcədən qarşıya məqsədlər (xüsusi və ümumi) qoyulur ki, bu da yeni təlim strategiyalarının, fəal təlim metodlarının səmərəliliyinin, müəllimlərin fənn kurikulumlarına nə dərəcədə yaradıcı yanaşmasını, şagirdlərin təlim nailiyyətləri ilə yanaşı onların şəxsiyyət və vətəndaş kimi formalaşmasını müəyyən etmək üçün lazımı məlumatların toplanması ilə nəticələnir. Milli qiymətləndirmə tədqiqatlarının uğurla həyata keçirilməsi üçün ən vacib şərtlərdən biri həqiqiliyin və etibarlılığın tələblərini ödəyən qiymətləndirmə vasitələrinin hazırlanmasıdır.

Onu da qeyd edək ki, şagirdlərin təlim nəticələri haqqında toplanmış məlumat sistemli olmaqla müəyyən prinsiplərə (məlumatın toplanması, təhlili, istiqamətlərin müəyyənləşdirilməsi, problemlərin həlli) əsaslanmış monitoringin aparılmasında da çətinlik yaranır. Milli qiymətləndirmənin əsas məqsədi şagirdlərin təlim nəticələrinə təsir edən bilən amilləri öyrənməklə təhsilin vəziyyəti haqqında məlumat toplamaq, perspektivləri, gələcək fəaliyyəti müəyyənləşdirmək olan milli qiymətləndirmə sis-

temli araşdırmanın tələblərinə cavab verən tədqiqatdır.

Bir məqamı da nəzərə almaq lazımdır ki, ötən ilin dekabrında I yarımil yekunları ilə əlaqədar keçirilən milli qiymətləndirmədə texniki səbəbdən imtahanı bitirə bilməyən şagirdlərin nəticəsini öyrənmək mümkün olmamışdı, texniki olaraq bu imtahanda iştirak edə bilməyən şagirdlər üçün budəfəki milli qiymətləndirmə onlara yeni imkan yaradacaq. Bir də ki, milli qiymətləndirmədə şərt deyil ki, bütün fənləri qiymətləndirəsin. Elə vaxt olub ki, ancaq tədris dili, riyaziyyat fənləri qiymətləndirilib. Builki milli qiymətləndirmədə tədqiqat üçün müəyyən edilmiş digər fənlər salınır. Ola bilsin ki, növbəti qiymətləndirmələrdə başqa fənlər salınsın”.

“Milli qiymətləndirmənin nəticələri şagirdlərin məktəbdaxili qiymətləndirmə nəticələrinə təsir etmir”

Bakı şəhəri MLK-nın tarix müəllimi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, Əməkdar müəllim İlqar Abdullayev də milli qiymətləndirmənin vacibliyindən danışib. O, ümumi təhsil pilləsində fənlər üzrə keyfiyyət dəyişikliklərini dəyərləndirmək məqsədilə növbəti milli qiymətləndirmə təşkil olunmasını təqdirəlayiq hal olduğunu deyib:

“Milli qiymətləndirmə tədqiqatında iştirak edəcək şagirdlər arasında sosial-iqtisadi vəziyyətə dair sorğu keçirilməsi də nəzərdə tutulur.

Qeyd edək ki, milli qiymətləndirmə tədqiqatı məktəbdaxili summativ qiymətləndirmə ilə qarışdırılmamalıdır. Milli qiymətləndirmə təhsilin keyfiyyətinə nəzarət etmək üçün ümumi təhsil müəssisələrində aparılan tədqiqatdır. Milli qiymətləndirmənin nəticələri şagirdlərin məktəbdaxili qiymətləndirmə nəticələrinə təsir etmir.

Ümidvaram ki, bu milli qiymətləndirmə ümumilikdə təhsilimizdə olan problemlərin aşkar çıxarılmasında, sonradan isə onların aradan qaldırılmasında mühüm rol oynayacaq”.

“Milli qiymətləndirmə həm də müxtəlif illərdə təhsildə baş verən keyfiyyət göstəricilərinin indikatoru funksiyasını daşıyır”

Astara Rayon Təhsil Şöbəsinin müdiri Rəşad Həsənov milli qiymətləndirmənin təhsilimizin inkişafına yönəlmiş bir proses olduğunu diqqətə çatdırıb. Ümumi təhsilin bütün pillələri üzrə keçirilən qiymətləndirmənin vacibliyindən danışib: “Təhsilin keyfiyyət göstəricilərini tez-tez müəyyən etmək, bu istiqamətdə tədqiqatlar aparmaq, qarşıda qoyulan hədəflərə çatmaq üçün atılan ən vacib addımlardandır. Nəzərə alaq ki, milli qiymətləndirmə həm də müxtəlif illərdə təhsildə baş verən keyfiyyət göstəricilərinin indikatoru funksiyasını daşıyır. Bununla biz illər üzrə həm bölgələr, həm rayonlar, həm də ayrı-ayrılıqda məktəblərin belə təlim nəticələrini yenedən müqayisəli şəkildə monitoringini apara bilirik. Onu da qeyd edim ki, aparılan tədqiqatlar nəticəsində nəticələrin ictimaiyyətə açıqlanması da çox təqdirəlayiq addımlardandır”.

Niyazi RƏHİMOV

Peşə məktəbindən universitetə açılan qapı

⇐ Övvəli səh.1

Yüksək texniki peşə təhsilinə üz tutanlar çoxdur

Peşə təhsili müəssisəsinin 24 yaşlı tələbəsi aldığı təhsildən razıdır: “Orta məktəbi yaxşı qiymətlərlə oxumuşdum. Ancaq ali təhsil almaq imkanım olmadı. Məktəbi bitirdikdən sonra işə başladım. Uşaqlarla, xüsusən fərqlilikləri olan uşaqlarla işləməyi sevirəm. Ancaq dizayna hər zaman marağım olub. Xaraktercə geniş maraq sahəsi olan biriyəm. Yeniliklərə açıqam. Bir dostum yayda peşə təhsili müəssisələrində pilot olaraq həyata keçirilən bu imkan barədə mənə xəbər verəndə diqqətimi çəkdi. Yüksək texniki peşə təhsili almaq üçün müsahibələrə qatıldım. Kompüter biliyim çox az olsa da, attestat qiymətlərimin yuxarı olmağı mənə Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində ödənişsiz təhsil almaq imkanı yaratdı”.

Özünü hər cəhətdən şanslı sayan S.Abdullayeva peşə təhsili müəssisəsində çox yaxşı öyrənmək imkanlarının olduğunu deyir.

Sevin Abdullayevanın kompüter biliyinin heç olmaması ona peşə təhsil müəssisəsində problem yaratmayıb. Kompüterə ən sadə əməliyyatdan öyrətməyə başlayıblar. Bu gedişlə təhsil aldığı 3 ilin tamamında ixtisası üzrə yüksək biliyə sahib olacağına inanan tələbə arzusunda olduğu dizaynla yanaşı, proqramlaşdırmanı da öyrənir və sevir.

Subbakkalavr diplomu almaq imkanı verən ixtisasa üstünlük verməsinə gəlincə, S.Abdullayeva qrup yoldaşları arasında, sadəcə bu səbəbdən ikinci dəfə peşə təhsili almaq istəyənlərin olduğunu deyir: “3 il yüksək texniki peşə təhsili almaq mənə mane olmur, əksinə avantajdır. Bu, biza daha yaxşı öyrənmək, maraqlandığımız sahə üzrə dərin biliyə sahib olmaq imkanı verir. Tələbə yoldaşlarını arasında əvvəlki illərdə peşə təhsili alan, ancaq universitetə müsahibədən keçmədən qəbul imkanı verən yüksək texniki peşə təhsilinə yenidən üz tutanlar da çoxdur”.

Yiyələndiyin peşəyə uyğun universitetdə də oxumaq istəyirsən?

Belə görünür ki, son illərdə peşə təhsilinə artan marağı yüksək texniki peşə təhsilinin təmin edəcəyi yeni fürsət daha da möhkəmləndirəcək. Peşə təhsili müəssisələrində qısa müddətdə kadr hazırlığını nəzərdə tutan ixtisaslarla yanaşı, yüksək texniki peşə təhsili verən ixtisaslar üzrə də hazırlıq aparılacaq. Artıq elan edildiyi kimi, ali məktəbə müsahibədən keçmədən qəbul olunmaq imkanı bəzi şərtlər daxilində mümkün olacaq. Həmin şərtlər daxilində peşə təhsili almağın üstünlüklərindən danışan Peşə Təhsili üzrə Dövlət

Agentliyinin direktor müavini Ceyhun Kərəmov hesab edir ki, peşə təhsili ilk növbədə əmək bazarının tələblərini ödəməyə çalışır. Digər təhsil səviyyələri ilə müqayisədə daha tez qiymətləndirmə imkanı peşə təhsilinin üstünlüyü olaraq qalır. Təhsilalanlar həyatını və karyerasını planlaşdırarkən nə istədiyini düzgün müəyyənləşdirməlidir. Hansı peşə təhsili müəssisəsində hansı ixtisas üzrə təhsil alacağına, gələcəkdə təhsilini universitetdə davam etdirmək istəyindən asılı olaraq qərar verəcək.

Subbakkalavr olmaq üçün tələblər var

İstənilən peşə məktəbini bitirib sonra universitetdə oxumaq olarmı?

İndi bu sualın cavabı ilə maraqlananlar çoxdur. Cavab qətidir. Universitetə müsahibədən keçmədən qəbul yalnız və yalnız yüksək texniki peşə təhsilindən mümkündür. Yüksək texniki peşə təhsili isə bütün peşə məktəblərindən və istənilən ixtisas üzrə aparılır. Yəni, ixtisası düzgün seçmək lazımdır. Direktor müavini sözlərinə görə, peşə təhsili müəssisələrinin çoxsaylı ixtisasları var. Burada müxtəlif proqramlar üzrə kadr hazırlığı həyata keçirilir. Ancaq həmin proqramların hamısı subbakkalavr üçün qoyulan tələbləri ödəmir: “Ali təhsilin tələbləri, ali təhsil üçün kriteriyalar fərqlidir. Bir il ərzində bu tələbləri ödəmək mümkün deyil. Yüksək texniki peşə təhsili səviyyəsi yeni tətbiq edildiyindən bütün proqramlar əmək bazarının tələbləri əsasında yenidən hazırlanır. Həmin proqramlar özündə ixtisas üzrə bilik və bacarıqlar ilə yanaşı, təşkilati və idarəçilik bacarıqlarını da əhatə edir. Yüksək texniki peşə təhsili akademik təhsildən fərqli olaraq daha çox tətbiqi öyrənməyə fokuslandığından tələbələrə ixtisas bacarıqlarını praktiki vərdislər və şərhişlər ilə aşılamağa imkan verir. Bu proqramları uğurla bitirən tələbələr müvafiq ixtisas üzrə subbakkalavr diplomu ala biləcək və müvafiq ixtisas üzrə tədrisini ali təhsil pilləsində davam etdirəcək. Yüksək texniki peşə təhsili proqramlarında kredit sisteminin tətbiqi və proqramların ali təhsil proqramları ilə uyğunlaşdırılması məzunlarımıza ali təhsil müəssisələrinə qəbul olduqda topladıqları kreditləri tanımağa və ali təhsili daha qısa müddətdə tamamlamağa da imkan yaradacaq”.

Beləliklə, qısa zamanda bir peşə öyrənib işləmək və əmək bazasına daxil olmaq istəyənlər peşə təhsili müəssisələrində ilk və texniki peşə təhsili səviyyəsi üzrə təhsil proqramlarını seçəcəklər. Maraqlandığı peşə üzrə daha dərin bilik əldə etmək və sonradan ali təhsil almaq arzusundan olanlar yüksək texniki peşə təhsilini nəzərdə tutan ixtisas proqramlarını seçə biləcəklər. Yüksək texniki peşə təhsili proqramları əvvəllər ilk və ya texniki peşə təhsili almış məzunlar və artıq işləyən peşəkarlar üçün də ali təhsil almaq im-

Yüksək texniki peşə təhsili – yeni və fərqli imkan

kanları yaradır. Belə ki, peşə təhsili səviyyələri arasında keçid imkanlarının təmini bu şəxslər üçün də yüksək texniki peşə təhsilinə qəbul olmaq, əvvəl aldığı ixtisas təhsili zamanı əldə etdiyi bilik və bacarıqları tanımaq və yüksək texniki peşə təhsili vasitəsi ilə ali təhsilə keçmək perspektivləri açır.

Təhsil müddətinin artması peşə təhsilinə marağa necə təsir edəcək?

Deməli, peşə təhsili səviyyəsində ali məktəblərə keçid imkanı verən ixtisaslar üzrə hazırlıq təhsil müddətinin artması ilə nəticələnməyəcək. Bu amil peşə təhsili müəssisələrinə olan marağı azalda bilməzi?

C.Kərəmov bu fikirlə razılaşmır. Onun qənaətinə görə, sonradan bakalavr təhsili almaq istəyənlər üçün peşə təhsili müəssisələrində təhsil müddətinin artması narahatlıq yaratmayacaq: “Ümumi orta təhsil bazasından peşə təhsili müəssisələrinə daxil olanlar burada əvvəlcə tam orta təhsil bazasının proqramını tamamlayır, sonra peşə ixtisasına yiyələnirlər. Yəni, bu qrup onsuz da tam orta təhsil bazasından 2 il təhsil almalydı. Yüksək texniki

rak edərək öyrənir. Qabaqçıl təhsil müəssisələri isə sifariş qəbul edərək həm gəlir əldə edir, həm də tələbələrini öyrədir. Bu baxımdan tədrisin 60 faizi təcrübədən ibarət olan bəzi peşə təhsili müəssisələrinin məzunlarının universitet məzunlarından üstünlüyü daha çoxdur: “Tutaq ki, mühəsibatlıq üzrə yüksək texniki peşə təhsilinə yiyələnən kadr eyni ixtisas üzrə universitet məzunundan daha təcrübəli ola bilər. Çünki o, əmək bazarının tələbinə uyğun daha tətbiqi (real iş şəraitinin tələblərinə uyğun tətbiq edərək) tədris alır və ixtisas üzrə iş yerində birbaşa tətbiq edilən bacarıqlara yiyələnir. Verdiyi bu üstünlük sayəsində qərbdə peşə təhsilinə yönələnlərin sayı 40–60 faiz arasında dəyişir. Azərbaycanda bu göstərici 10–11 faizdir”.

Peşə təhsili universitetdə hansı üstünlüyü qazandıracaq?

Daha bir məqam, yüksək texniki peşə təhsili məzunlarına, sadəcə universitetdən sonra əmək bazasında deyil, elə bakalavr təhsilində də bir sıra üstünlüklər verəcək. Məlum olduğu kimi, Azərbaycanda artıq orta ixtisas təhsili müəssisələ-

peşə təhsilini seçənlərin oxuduğu müddətdə 2 ixtisasa yiyələndiyini nəzərə alsaq, onların il baxımından hər hansı itkisindən söhbət gedə bilməz. Yüksək texniki peşə təhsili orta idarəetmə heyəti üçün peşəkar hazırladığından təhsil müddətinin nisbətən uzun olması təbii; tələbə ixtisas bilikləri ilə yanaşı idarəetmə üzrə də biliklərə yiyələnəcək. Əlavə olaraq onu da qeyd edim ki, proqramların ali təhsil proqramları ilə uzlaşdırılması tələbəyə ali təhsil pilləsində kreditlərini tanımaqla proqramı normal təhsil müddətindən qısa dövrdə tamamlamasına imkan verəcək”.

Təcrübə peşə təhsilinin ən böyük üstünlüyüdür

Peşə ixtisasına sırf təcrübə sahəsində yiyələnilməsi üçün peşə təhsili müəssisələrində tədbirlər görülür. Bu məqsədlə peşə təhsili müəssisələri Azərbaycandakı dövlət və özəl müəssisələrlə əməkdaşlıq edir. Peşə təhsili müəssisələrinin tələbələri ya iş üçün şirkətlərə gedir, ya da təhsil müəssisəsinin emalatxanasında hər hansı sifarişin yerinə yetirilməsində işi-

Subbakkalavr diplomu verəcək müəssisələr

Beləliklə, geriye qaldı bir sual. Hansı peşə təhsili müəssisəsində olan ixtisası seçək ki, oradan universitetə qapı olsun?

Otən ildən Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi 2 ixtisas üzrə hazırlıqlara başlayıb. Bu il bir neçə peşə təhsil müəssisəsi də yüksək texniki peşə ixtisaslarına qəbul həyata keçirəcək.

C.Kərəmovun sözlərinə görə, həmin ixtisaslar üzrə hazırlıq fərqli peşə təhsili müəssisələrində həyata keçiriləcək. Məsələn, turizm və otelçilik üzrə kadr hazırlığını nəzərdə tutan yeni yüksək texniki peşə təhsili üzrə tədris Qəbələ Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində təşkil ediləcək. Yüksək texniki peşə üzrə ixtisaslara həm ümumi, həm də tam orta təhsil bazasından qəbul həyata keçiriləcək: “Ümumi təhsil bazasından 4 il, tam orta təhsil bazasından isə 3 il təhsil nəzərdə tutulub. Bu da o deməkdir ki, 3–4 il müddətində bir kadr həm ixtisaslı, hətta bir neçə ixtisas üzrə tam hazırlıqlı kadr olaraq əmək bazasına daxil olacaq, həm də istədiyi vaxt işləyə–işləyə bakalavr pilləsində təhsilini davam etdirə biləcək”.

Plan yerləri ilk dolan yüksək texniki peşə təhsili ixtisasları olacaq?

Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin Nəqliyyat vasitələrinin texniki istismarı ixtisası üzrə tələbəsi Abış Abışovu bu təhsil müəssisəsinə avtomobile olan marağı və universitetə çıxış imkanı gətirib: “İstəyirdim əlimdə bir peşəm olsun. Avtomobillərə xüsusi marağım olduğunu nəzərə alaraq bu ixtisaslarla maraqlandım. Təhsil aldığım müəssisənin bu arzumı gerçəkləşdirmək üçün ən yaxşı olduğunu öyrəndim. Burda təhsilimizin 70 faizi təcrübədir. Mənim üçün çox maraqlı olan bir işi öyrənirəm. Üstəlik, buradakı təhsilimi tamamladıqdan sonra texniki universitetlərin birində təhsil almaq imkanım var. Bu da o deməkdir ki, burdakı təhsilimi tamamladıqdan sonra rahatca iş də tapa bilərəm, universitetdə təhsilimi davam etdirə də”.

C.Kərəmov da deyir ki, yüksək texniki peşə təhsili tamamilə yeni və fərqli imkandır. Onun fikrinə, bu ixtisaslar üzrə kadr hazırlığı getdikcə genişlənəcək. Çünki böyük tələbat artıq hiss olunur: “Bunun üçün artıq nümunəmiz var. İlk qəbul göstərdi bunu. İki ixtisas üzrə yerlər digər ixtisaslardan daha tez doldu”.

Bu il ikinci dəfə yüksək texniki peşə təhsili üzrə peşə təhsili müəssisələrinə qəbul həyata keçiriləcək. Bu dəfə təhsil müəssisələrinin də, ixtisasların da sayı artacaq: “800–ə yaxın tələbəni qəbul edəcəyik. Bu da daha çox yeniyetmə və gənçə tələbə olmaq imkanı qazandıracaq. Özü də, sadəcə peşə təhsili müəssisəsi yox, həm də universitet tələbəsi olmaq imkanı”.

Yenə plan yerləri ilk dolan məhz yüksək texniki peşə təhsili üzrə ixtisaslar olacağını, bunu deyə bilmərik. Əsas odur ki, hər birimiz biza verilən imkanlardan xəbərdar olaq. Xəbərdar olaq ki, əlimizdə olanları düzgün və vaxtında dəyərlandıriək.

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Qarabağ gündəliyi

“Bir gün əlimizə silah alacağımız qaçılmaz idi”

Araz Yariyev Yardımlının Gügəlab kəndində doğulub, orda böyüyüb. Sadə bir kənd müəllimidir, elə Gügəlabda. Çingiz Cəfərov adına kənd ümumi orta məktəbində dərs deyir. Təsviri incəsənət müəllimidir. Şagirdlərinə rənglərin sehnini, düzgün istifadə edəcəkləri təqdirdə rənglərə nə qədər çox söz deyə biləcəklərini anladır.

Qazi müəllim Araz Yariyev “Füzulunun azad olunmasına görə” və “Xocavəndin azad olunmasına görə” medalları ilə təltif edilib

Araz Yariyev həm də Vətən müharibəsi iştirakçısı, qazi müəllimdir. Həm evində, həm məktəbdə yetişdirdiyi uşaqların parlaq rənglərdən ibarət dünyasının solmaması üçün ötən il əlinə silah alıb. Şagirdlərinin gözündəki rəngarəng dünyanı solduracaq hər cür təhlükəni dəf etməyi özünün vacib vəzifələrindən biri hesab edib. Söhbət torpaq məsələsindən, sərhədlərin toxunulmazlığından, Vətənin təhlükəsizliyindən gedirsə, bir vətəndaş, bir müəllimi heç nə saxlaya bilməz. Necə ki, Araz müəllimi saxlamaq mümkün olmayıb.

Təhlükənin nə qədər böyük olduğunu hərbi xidmətdə olarkən öz gözləri ilə görüb: “Bizim nəsil erməni problemi ilə böyüyüb. Təbii ki, onların böyük iddiaları, təcavüzkar təbiətləri ilə bağlı eşitməmişik, oxumuşuq, görmüşük. Ancaq bu təcavüzü ilk dəfə hərbi xidmətdə olarkən bütün çıpaqlığı ilə görmək imkanım oldu. Tez-tez atəşkəsi pozurdular. Ermənilərin ölkəmizin sərhədləri üçün nə qədər təhlükəli olduqları aydın görünürdü. Həm düşmənin bu təcavüzkarlığı, həm də illərdir işğal altında qalan torpaqlarımızı gec-tez qaytarmalı olduğumuz gerçəkliyi bir gün əlimizə silah alacağımızı qaçılmaz edirdi”.

Nümunəvi əsgər

Araz Yariyev 2014-cü ildə Goranboyun Tapqaraqoyunlu kəndində əllərini gözünün üstünə qoyub ilk dəfə “Vətənə xidmət edirəm” deyib: “Hərbi xidmətdə ilk 6 ayda atıcı oldum. Sonra tank əleyhinə təqimda xidmətimi davam etdirdim. Əvvəlcə doldurucu, sonra tuşlayıcı vəzifəsini yerinə yetirdim”.

A.Yariyev hərbi xidmətini nümunəvi əsgər olaraq başa çatdırıb. Sonra müəllim olmaq üçün gün sayıb.

Müəllimliyə addım-addım

Hərbi xidmətdən qayıdan kimi müəllimliyə başlamaq istəsə də,

müəllimlərin işə qəbulu müsabiqəsində uğur qazana bilməyib. Astarada Pedaqoji Kollecinin məzunu Araz Yariyev müəllim ola bilmək üçün xeyli hazırlaşmalı olub. Başqa necə ola bilərdi ki? Müəllim olmaq, müəllim adına layiq olmaq bütün ömür boyu hazırlıq, öz üzərində çalışma tələb edir. O gündən Araz Yariyev də belə edib. 2018-ci ildə etdiyi növbəti cəhd uğurlu olub. MİQ-də qazandığı nəticə ilə Gügəlab kənd məktəbində müvəqqəti müqavilə ilə işə başlayıb. Növbəti il Lerikdən çıxarılan vakanasiyaya namizədliyini verib və Haftonun kəndində işə başlayıb. 2020-ci ildə yerdəyişmə edərək məktəbini öz doğma kəndinə dəyişib.

Vətən müharibəsi başlayanda

Vətən müharibəsi başlayanda 2020/2021-ci tədris ili yenidən başlamışdı. Pandemiya şəraitində dərs keçməyin çətinliklərinin öhdəsindən necə gələcəklərini düşünmək məc-

burıyyatında olduğu bir vaxtda Araz müəllimə çağırış gəlib. Dediynə görə, bu çağırışa çoxdan hazırlıqlıymış. 2016-cı ildən bir ayağı Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətində olub: “2016-cı ildən könüllü müraciət edərək müharibə başlayarsa, orduda xidmət etməyə hazır olduğumu bildirmişəm. Ondan sonra hər il Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinə gedərək müraciətimi yeniləmişəm. Hər dəfə bildirirdilər ki, hələlik mənə ehtiyac yoxdur”.

Nəhayət, ona gözlədiyi çağırış 2020-ci ilin sentyabrında gəlib. Vətəndən aldığı çağırışa Araz Yariyev yenidən hərbi forma geyinərək cavab verib. Torpaqlarımızı geri almaq üçün ona verilən bu şans dəyərləndirib və əsgər çantasını götürüb əmrə müntəzir dayanıb. 1 həftə təlim keçərək hərbi bacarıqlarını yeniləyəndən sonra döyüşçü yoldaşlarıyla birlikdə cəbhəyə yollanıb və ilk əmrə döyüşlərə atılıb: “Füzuli uğrunda döyüşlərə başladıq. Ən ağır döyüşlər də elə

Füzulu uğrunda getdi. Piyada qoşunlarında atıcıydım”.

“Sürünməkdən qollarımdan qan axırdı”

Döyüşçü dostlarıyla addım-addım irəliləyiblər. Azərbaycanın qanuni sərhədlərinə doğru atdıqları hər addım, etdikləri hər həmlə özgüvənini artırıb, qələbəyə inamını möhkəmləndirib. Çünki hər döyüşdən qələbə ilə dönüb, qarşıya qoyulan tapşırığın öhdəsindən gəliblər. Vətəninə, şagirdlərinin işıqlı gələcəyinə təhlükə hiss edərsə, bir an belə olsun tərəddüd etmədən sinfini səngərə, qələminə silaha, müəllim pencəyini əsgər puşlatına dəyişməkdən çəkinməyəcəyini sübut edən müəllim ordusunun bir nümayəndəsi olan Araz Yariyevin qürrəddolu döyüş yolu oktyabrın 26-dək davam edib. Daim irəliləyən döyüşçü müəllim elə irəliləyərək düşmən tələsinə tuş gəlib: “Oktyabrın 26-da səhər əmr gəldi.

Hazırlaşb hücumla keçdik. Xeyli irəliləmişdik. Artıq düşmən səngərinin yaxınlığındaydıq. Birdən partlayış oldu. Piyada əleyhinə minanın üstünə basmışdım. Partlayışın təsiri ilə dəbanım sınmışdı, ayaqlarımda gəlpə yaraları vardı. Özümə gəlib düşməndən yenidən azad etdiyimiz mövqeyə sarı sürünüb səngərə girmək istədim. Ancaq komandirim geri qayıtmağımı əmr etdi. Hücum davam edirdi və ələ keçirdiyimiz yeni mövqedə köməksiz qala, qanaxmadan ölə bilərdim. Mən də əmr yerinə yetirdim. Bir əsgər yoldaşımın köməyi ilə sürünə-sürünə geri qayıtdım. 3 saat yol gəlmişdim. Sürünməkdən qollarımdan qan axırdı”.

“O xəbəri döyüşçü dostlarımla bir yerdə almağı çox istərdim”

Füzulidən başlayan yol Xocavənddə tamamlanıb: “Oktyabrın 31-də Ağcabədidə əməliyyat olundum. Ayn 4-də məni evə buraxdılar. 2 aylıq məzuniyyət verildi. Qələbə xəbərini də evdə aldım. O gün o xəbəri döyüşçü dostlarımla bir yerdə almağı çox istərdim”.

Məzuniyyəti bu il yanvarın 13-də bitirən Araz Yariyev həmin vaxt Xocavənddə yerləşən hərbi hissəsinə gedib və ordudan tərxis olunaraq bir-dəfəlik evə qayıdıb.

6 ay ayaqlarında “İlizarov” aparatı ilə gəzən gənc müəllim artıq dəmir aparatla vidalaşdı: “Aprel ayında aparatı çıxartdılar. Qoltuqaltı çəliklə gəzirdim. Hələ də yeriyə bilmirəm. Həkimlər deyir 1 il sonra normal yeriyə biləcəyəm”.

Araz Yariyev ölkə başçısının müvafiq sərəncamları ilə “Füzulunun azad olunmasına görə” və “Xocavəndin azad olunmasına görə” medalları ilə təltif edilib.

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Şəhid məzunlar

Mingəçevir Dövlət Universiteti (MDU) Tələbə Vətənpərvərlik İnkişafı Mərkəzi qəhrəman şəhid və qazilərimizin gənc nəsle tanınması və onların göstərdikləri şücaətlərin təbliği məqsədilə silsilə yazılarını davam etdirir. Təhsilin məzmununda vətənpərvərlik tərbiyəsinin önəminin daha da yüksəldilməsi məqsədilə fəaliyyət göstərən Mərkəzin növbəti yazısı MDU-nun şəhid məzunu Kənan Abdullayevə həsr edilib. Danılmaz həqiqətdir ki, 44 günlük Vətən müharibəsində əldə olunan möhtəşəm qələbə Azərbaycanın yeni tarixinin ən şanlı səhifələrini təşkil edir. Müzəffər Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi, rəşadətli Azərbaycan əsgərinin qəhrəmanlığı, sarsılmaz dövlət, ordu və xalq birliyi sayəsində apardığımız haqq mübarizəsi tarixi ədalətin bərpa olunması ilə nəticələndi. Vətənin mərd oğulları canları və qanları bahasına 30 il işğal altında qalan əzəli torpaqlarımızı düşmən tapdığından azad etdi və doğma Qarabağ həsrətinə son qoydular. Ərazi bütövlüyümüzün təmin edilməsi uğrunda şəhidlik zirvəsinə ucalan igid əsgər və zabitlərimiz döyüşlərdə göstərmiş olduqları şücaət, fədakarlıq, cəsarət və vətənpərvərlik nümunələri ilə, sözün əsl mənasında, qəhrəmanlıq dastanına döndülər. Belə qəhrəman şəhidlərimizdən biri də MDU-nun məzunu Kənan Abdullayevdir.

“Vətəninini və torpağını mübarək qanı ilə qorudu”

Şəhid Kənan Abdullayevlə bağlı xatirələr

Ailənin ikinci övladı olan Kənan 1990-cı il dekabrın 3-də Mingəçevir şəhərində dünyaya göz açıb. Uşaqlıqdan qardaşı Nurlan və əmisi qızı Çinarə ilə birlikdə böyüyən Kənan onlarla bərabər Mingəçevir şəhər 16 nömrəli orta məktəbdə təhsil alıb. Müəllimləri Kənanı vətənpərvər və örnək şagird kimi yüksək qiymətləndirirdilər.

Şəhidlər doğulduğu gündən seçilir

“Kənan yaşdılar arasında seçilirdi” - atası Mübariz Abdullayev belə deyir. Bir ata üçün övladını itirmək nə qədər ağır olsa da, yenə də oğlunun ömür yolu haqqında məğrur və başıuca danışır. Kənanın 2011-ci ildə Mingəçevir Politeknik İnstitutunun (indiki Mingəçevir Dövlət Universiteti) İqtisadiyyat fakültəsinə qəbul olduğunu qeyd edən şəhid atası övladının tələbəlik illərini belə xatırlayır: “Kənan tələbə həyatına çox həyəcanla başlamışdı. Orta məktəbdə dərslərinə necə yüksək səviyyədə hazırlarıdsa, elə də universitetdə təhsilini davam etdirirdi. Çox fərqli insan idi. Özünə qarşı çox tələbkər və məsuliyyətli idi. Valideyn olaraq, əsla ondan şikayət eşitmədik, əksinə müəllimləri hər zaman Kənanı tərifləyir, nümunəvi olduğunu deyirdilər. Kənan hələ uşaq yaşlarından öz vəzifələrini yaxşı bilir və dərk edirdi. Hər zaman özümüzü ağ elədi”.

2015-ci ildə ali təhsilini bitirdikdən sonra Kənan hərbi xidmətə yollanıb. Uşaqlıqdan vətəninə bağlı olan Kənan əsgərlik dövründə də şəxsi keyfiyyətlərinə və qabiliyyətlərinə görə seçilib. Bütün tapşırıqları, normativləri vaxtında və düzgün qaydada yerinə yetirərək hərbi xidmətini yüksək səviyyədə başa vurub. Əsgərlik müddəti başa çatdısa da, o, könüllü olaraq müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmətə daxil olub. Leytenant rütubəsində 2 il vətənə xidmət etdikdən sonra Kənan təhsil aldığı ixtisası üzrə karyerasını davam etdirməyə qərar verib.

“Ürəyi böyük idi şəhid balamın”

Azadə ana övladı Kənan haqqında qürurla danışır, səsinin titrəyişindən oğluna olan sonsuz sevgisi və həsrəti hiss olunurdu. Hər zaman Kənanın yaxşı xəbərlər eşitməyə alışdıqlarını bildirən ana övladının bankların birində öz ixtisasına uyğun işə düzəlməsi xəbərindən çox sevindiklərini deyir. Azadə ana oğlunun həmyaşıdları arasında həssaslığı ilə hər zaman seçildiyini, yaşlı insanların və uşaqların arasında özünəməxsus hörmət sahibi olduğunu qeyd edir: “Kənan balaca uşaqlara da ağ-

saqqallara yanaşdığı hörmətlə yanaşırdı. Böyüklə böyük, kiçiklə kiçik olurdu, ürəyi böyük idi şəhid balamın. Kənan səliqə-sahmanı çox sevirdi. Hər şeyə maraq göstərirdi və ürəyincə olmayan işlərə qane olmazdı. Oturduğumuz evin layihəsini belə özü hazırlamışdı. Çox tələsirdi ki, ev tikilib qurtarsın, tam hazır olsun. Amma görmək, içində oturmaq ona qismət olmadı”.

“Kənan, sözün əsl mənasında, bizim taborun sarvanı idi”

Tovuzda baş verən iyul döyüşlərindən təsirlənən leytenant Kənan Abdullayev könüllü olaraq ordu sıralarına yazılıb. 2020-ci ilin sentyabr ayının 30-dan etibarən isə Vətən müharibəsi döyüşlərində iştirak edirdi. Anasının ürəyi intizarda qalmasın deyə, Kənan yaxınlarından heç kimə döyüş bölgəsində olduğunu deməyib. Valideynləri ilə hər dəfə telefonla danışanda “Narahat olmayım, yerim yaxşıdır, hər şey yaxşı olacaq” demişdi.

Kənanın komandirlik etdiyi əsgərlərdən biri, beşinci taborda onunla çiyin-çiyinə döyüşən Məhəmməd Eminov leytenantı belə xatırlayır: “Kənan bizim taborun sarvanı idi. Bütün taboru xüsusi həssaslıqla yanaşırdı. Gecə-gündüz onu yatan görmədim, həmişə oyaq olurdu. Daim döyüş planı haqqında düşündürdü, sonra bizi ətrafına toplayıb hücum taktikasını izah edirdi. Hər birimizə ürək-dirək verirdi. Bir neçə dəfə ağır döyüşlərə girdik. Leytenant Abdullayev hər zaman əsgərlərinin sağlamlığına görə təlaşlı görünürdü və sıxıntılar çə-

kirdi. Bir gün ərzaq və su gətirmək üçün bir neçə əsgərlə bərabər dağdan enməli olduq. Bu zaman Kənanla söhbət etməyə imkanım oldu. Səsindən narahatlığımı hiss edirdim. Komandirin üzündəki təlaşın səbəbini soruşdum. O isə, cavabında “sizin hər birinizin canının sağlamlığından mən məsuliyyət daşıyıram” dedi. Əməliyyatlar zamanı yaralanan əsgərimizi necə neytral zonadan çıxardığını, ona necə tibbi yardım göstərdiyini görəndə başa düşdüm ki, komandirimiz biz əsgərləri qorumaq üçün canından belə keçməyə hazır idi. Deyirdi ki, siz mənim kiçik qardaşlarımsınız. Elə də qorudu bizi. Kənan ölümün üstünə yürüdü, qardaşlarını, vətəninə, torpağını mübarək qanı ilə qorudu”.

M.Eminov Kənanın şəhid xəbərini eşidəndə bütün taborun kədəre qorq olduğunu deyir: “Kənanın şəhid olduğu günü heç zaman unutmayacağam. Çünki Kənan, sözün əsl mənasında, bizim taborun sarvanı idi. O bizi hər an, hər dəqiqə qoruyur, döyüşə ruhlandırır. Döyüş yoldaşlarına “Qələbədən sonra hamımız görüşüb, mütləq bu torpaqlara istirahət etməyə gələrik” deyirdi. Amma qismət olmadı. Lakin, şəhidlər ölmür. Onlar ən ali zirvədədirlər. Mən hiss edirəm ki, komandirim elə o torpaqlardadır”.

Şəhidlik zirvəsində sonlanan ömür yolu əbədiyyət üfzündə hər zaman parlayacaq

Azərbaycan Ordusunun leytenantı, 29 yaşlı Kənan Abdullayev oktyabrın 16-da Suqovuşan is-

tiqamətində gedən döyüşlərdə şəhidlik zirvəsinə ucalıb. Qəhrəman zabitemiz 17 oktyabrda Mingəçevir şəhər Şəhidlər xiyabanında dəfn edilib. Azadə ana oğlunun şəhid xəbərini belə xatırlayır: “Oğlum döyüşlərdə olduğunu məndən necə gizlədirdisə, eləcə də onun ölüm xəbərini gizlətdilər. Həyə-tə yığışan insanlardan soruşurdum nə olub? Niyə yığışmırsınız? Heç kim dinnmirdi. Ağlıma belə gətirmirdim ki, Kənan bizi qoyub gedər. Tabutu qapıdan içəri girən günü mən də Kənanla bərabər öldüm”.

Bütün şəhid valideynlərinin qürurlu duruşunun arxasında sonsuz kədərləri var. Övlad itirən valideynlərin hər birinə Allahdan səbr diləyirik.

K.Abdullayevin şəhidlik zirvəsində sonlanan ömür yolu əbədiyyət üfzündə hər zaman parlayacaq və onun əziz xatirəsi uca tutulacaq.

Əzəli torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi uğrunda döyüş əməliyyatlarında iştirak etdiyinə və hərbi hissə qarşısında qoyulmuş tapşırıqların icrası zamanı vəzifə borcunu şərəflə yerinə yetirdiyinə görə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamına əsasən K.Abdullayev ölümündən sonra “Vətən uğrunda” medalı ilə təltif edilib.

Vətən müharibəsi zamanı ordunun arxasında dayanan güclü xalq döyüşə gedən əsgərini qürurla yola saldı, hər gələn şəhidini izdihamla qarşıladı. Azərbaycan xalqı şəhidlərini daim dərin hörmət və ehtiramla yad edir. Ücrəngli bayrağın müqəddəsliyini ürəyində daşıyan hər bir azərbaycanlı şəhidlik məqamına yüksəlməyi ən böyük şərəf və qürur hesab edir. Ölkəmizin ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi, dövlətimizin suverenliyi və xoşbəxt gələcəyi uğrunda canlarını fəda etmiş şəhidlərimiz müasir gənclik üçün ən gözəl vətənpərvərlik nümunəsidir.

*Şəhidlər qoymadı ensin bu bayraq,
Hər dalgası bir şəhidin ruhudu.
Vətən iman yerim, Vətən inancım,
Bu Vətən savaşı - xalqın ruhudu.*

Qeyd edək ki, 30 illik yurd həsrətinə son qoyan 44 günlük tarixi zəfər yürüşündə MDU-nun 4 əməkdaşı, 120-dən çox tələbə və məzunu iştirak edib, 5 məzunu isə şəhidlik zirvəsinə ucalıb.

Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin!

Mingəçevir Dövlət Universiteti
Tələbə Vətənpərvərlik
İnkişafı Mərkəzi

ADPU - 100

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin yaranması tarixindən

← Əvvəli səh.1

İlk təşəbbüs

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaranana kimi öl-kəmizdə məhdud sayda orta məktəb fəaliyyət göstər-sə də ali təhsil ocaqlarının yaradılmasına icazə veril-məmişdir. Yalnız AXC dövründə Azərbaycan ziyalıla-rı çox çətinliklə ilk ali təhsil ocağını –Bakı Darülfün-u-a açmağa nail oldular. 1920-ci ilin sentyabr ayında Azərbaycanla orta təhsil müəssisələri üçün müəllim kadrları hazırlayacaq Ali Pedaqoji İnstitutun açılması planlaşdırılsa da milli hökumətin devrilməsi nəticəsində bu işi başa çatdırmaq mümkün olmadı.

Böyük maarifçi və siyasi xadim

Azərbaycanın sovetləşdirilməsinin ilk illərində Nə-riman Nərimanov Azərbaycan SSR Müvəqqəti İnqilabi Komitəsinin Sədri və Xalq Komissarları Sovetinin Səd-ri vəzifələrində çalışdı. Onun ictimai-siyasi və dövlət-çilik fəaliyyətində müəllim kadrları hazırlığı mərkəzi yerlərdən birini tuturdu. O, savadsızlığın ləğvində, mil-lətin ümumi tərəqqisində müəllimin rolunu yüksək qi-y-mətləndirirdi. Oktyabr çevrilişindən əvvəl Qori semina-riyasının müsəlman şöbəsinin Azərbaycan şəhərlərindən birinə köçürülməsi uğrunda qızğın mübarizə apararı N.Nərimanov düzgün və əməli əhəmiyyəti olan təklif-lər irəli sürərək yazırdı: "Açıq deməli, Qori darülmül-limin Bakıda, ya Gəncədə və ya qeyri-müsəlman şəhə-rində olsa, padşahlıq xərcinə oxuyarı altmış nəfərdən savayı altmış nəfər müsəlman uşağı da daha ziyadə öz evlərində olarkən seminariyada elm təhsil etməyə mümkünləri olacaqdır. Yəni gündüzlər padşahlıq xərci-nə oxuyarı uşaqlar ilə bərabər dərs oxuyub axtarımlar öz evlərinə gedərlər...". N.Nərimanov Həştərxan Quber-niya xalq maarif şöbəsinin müdiri olanda orada həm də xalq universitetlərinin təşkilində və müəllim kadrları hazırlığında mühüm rol oynamışdı.

Ali Pedaqoji İnstitutun yaradılması uğrunda mübarizə

20-ci illərin əvvəllərində xeyli I dərəcəli məktəblər (ibtidai məktəblər) təşkil olundu. Bu məktəbləri müəl-lim kadrları ilə təmin etmək məqsədilə pedaqoji semi-nariyalar, 2 və 3 aylıq pedaqoji kurslar açıldı. Həmin dövrdə növbəti II dərəcəli məktəblərdə, heç IV-V sinif-lərdə dərs deyəcək müəllimlər yox idi. Bu məqsədlə Nəriman Nərimanovun təklifi ilə F.Rzabəyli tərəfindən birlik pedaqoji kursların layihəsi hazırlandı. F.Rzabəy-li Xalq Maarif Komissarlığında orta məktəblər şöbəsi-nin müdiri işləyirdi. Birlik kursu bitirənlər I dərəcəli məktəblərin son (IV-V), II dərəcəli məktəbin ilk iki si-niflərində (VI-VII) dərs deyə bilərdilər. Birlik kurs Ali Pedaqoji İnstitutun təşkilı üçün yaxşı bir təcrübə ol-du. F.Rzabəyli kursun təşkilində N.Nərimanovun təcür-bəsindən geniş istifadə etdi. Belə ki, N.Nərimanov 1919-cu ildə Həştərxan quberniyasında xalq maarif şö-bəsinin müdiri vəzifəsində işləyərkən qısamüddətli pe-daqoji kurslar vasitəsilə xeyli müəllim kadrları hazırlan-ması işinə rəhbərlik etmişdi. N.Nərimanovu ciddi dü-şündürən məsələ II dərəcəli məktəblər üçün müəllim

100 yaşlı universitetin yaradılması və ilk illərdəki inkişafında Nəriman Nərimanovun rolu

kadrları hazırlaya biləcək ali təhsil müəssisəsinin yara-dılması idi. Yeni yaradılacaq institutun nizamnaməsinin hazırlanması F.Rzabəyliyə həvalə edildi. N.Nərimano-vun tövsiyələri əsasında Azərbaycan və rus dillərində hazırlanan ilk nizamnamə çox mükəmməl idi. İnstitutun təşkili ilə bağlı təşkilat komitəsi yaradılmışdı. Təşkilat komitəsinin sədri F.Rzabəyli, üzvləri Həbib bəy Mah-mudbəyov, Rəhim Cəfərov, Abdulla Şaiq Talibzadə, Məmməd Əfəndiyev, Sadiq Hüseynzadə, katib Əli Ab-bas Vəlixanlı idi. Təşkilat institutun təşkili ilə bağlı bütün məsələləri N.Nərimanovla məsləhətləşirdi. F.Rzabəyli yazırdı:

Nəriman Nərimanov təşkilat komitəsinin üzvlərini tez-tez qəbul edir, təklif və tövsiyələrini verirdi. Təşki-lat komitəsinin ilk iclası 9 iyul 1921-ci ildə keçirildi. İlk iclasda institut üçün tədris binasının, nəzdində nümunə məktəbinin müəyyənləşdirilməsi məsələsi müzakirə edildi. Tədris binası üçün vaxtilə realnı məktəb, Mütəq-dəs Nina məktəbi, Marinski Ünəs gimnaziyası və par-lamanın yerləşdiyi binalardan birinin alınması nəzərdə tutuldu. Binaların bəzilərinə hərbcilərin yerləşdirilmə-si, digərlərinin ciddi təmirə ehtiyac olması səbəbindən həmin binaların heç biri instituta verilmədi. Bakı maarif şöbəsinin məktəb işləri şöbəsinin müdiri Ağə Əli Rağı-bin (Qasimov) köməyi ilə Lebedinski döngəsində (Şövkət Ələkbərova küçəsi) yerləşən I №-li Turgenev məktəbi institut üçün bosalındı. Həmin binada I №-li Turgenev rus məktəbi (direktor Lebkovic), həm də 7-ci “Mahmud bəy Mahmudbəyov” məktəbi (direktoru Əb-dürrəhimov) yerləşirdi. Hər ikisi birinci dərəcəli (ibtidai) məktəb idi. Sonralar həmin məktəb Bakı şəhəri Vorosilov rayon 6 saylı məktəbdə (hazırda Bakı şəhəri 6 nömrəli məktəb-lisey) çevrildi.

Ali Pedaqoji İnstitutun təşkili və ya 66 saylı dekret

Nəhayət ki, Nəriman Nərimanovun mənəvi dəstə-yi, təşkilat komitəsinin gərgin əməyi sayəsində ali pe-daqoji təhsil müəssisəsinin açılması ilə bağlı hazırlıq iş-ləri başa çatdırıldı. İlk Ali Pedaqoji İnstitutun açılması ilə bağlı Azərbaycan Xalq Komissarları Sovetinin sədri Nəriman Nərimanov xüsusi dekret imzaladı. 26 avqust 1921-ci il tarixli 66 saylı dekretə deyilirdi: “Respubli-kanın vahid əmək məktəbinin ideyalarını həyata tətbiq etməyə qabil yüksək ixtisaslı maarif işçiləri hazırlamaq məqsədilə bu ilin sentyabr ayının 1-dən etibarən Bakı şəhərində II dərəcəli şura məktəbləri üçün türk dilində müəllimlər hazırlaya biləcək Azərbaycan Dövlət Kişi Pedaqoji İnstitutu təsis edilsin. İnstitutun təşkilinə hə-min dekretin nəşridən dərhal sonra başlanılsın”.

Qeyd etmək lazımdır ki, institutun təşkilində həqi-qətən də xeyli çətinliklər var idi. İnstituta seminariyala-rı və II dərəcəli məktəbləri bitirənlərin qəbul edilməsi nəzərdə tutulurdu. Ali Pedaqoji Kişi İnstitutunun həmin dövrdə mövcud olan digər ali məktəblərdən (Azərbay-can Dövlət Universiteti, Azərbaycan Politeknik İnstitu-tu, Azərbaycan Dövlət Konservatoriyası, Ali Rəssamlıq Məktəbi) özəlliyi ondan ibarət idi ki, burada tədris milli dildə təşkil edilməli idi. Ali pedaqoji məktəbdə ayrı-ayrı ixtisaslarda Azərbaycan dilində mühazirə oxu-yacaq müəllimlərin, elmi-pedaqoji və metodiki ədəbiyyatın, stabil terminologiyanın və milli dildə orta mək-təblərin ciddi problemlər yaradırdı.

İlk tələbələr, ilk müəllimlər

Bakı Darülfünü 1919-cu ildə 877 tələbə və 217 azad dinləyici və 44 nəfər professor-müəllimlə fəali-yətə başladığı halda, Pedaqoji İnstitut iki il sonra cəmi 6 tələbə (Rəhimzadə Əbdülhəsən (Salyan), Musaxanlı Atababa (Bakı), Axundzadə Vəli (Ağdam), Süleyman-zadə Mahmud (Göyçay), Mustafazadə Ağəvəyis (Göyçay), Ədilzadə Əbdülmusəvvər (Daşkənd) və 8 müəl-limlə (Fətulla Rzabəyli (direktor), Həbib bəy Mahmud-bəyli (müavini), Abdullah Şaiq Talibzadə, Məhəmməd Əfəndiyev, Həmid Şaxtaxtinski, Sadiq Hüseynov, İs-

mayıl Novruzı, V.V.Pismennaya) ilk dərs gününə başla-mışdır. Müəllimlərin heç birinin elmi dərəcəsi və elmi adı yox idi. AXC dövründə qüdrətli sənətkarımız A.Şaiq tərəfindən yaradılan ilk milli orta məktəbin bura-xılışına hələ 2 il qalırdı. Həmin dövrdə Nümunə məkte-bi Ali Pedaqoji İnstitutun nəzdində fəaliyyət göstərirdi. Tələbələr pedaqoji təcrübəsini həmin məktəbdə keçir-dilər. N.Nərimanov ilk milli orta məktəbin də inkişafı-na xüsusi diqqət göstərirdi. Hətta o, məktəbin ilk buraxı-lışında iştirak etmişdi. Həmin təntənəli gecənin şahidlə-rindən olan M.Salehli xatirələrində yazırdı ki, həmin gec-əyə Nəriman Nərimanov da gəlmişdi. O, məzunlara “ay mənim saqqallı çocuqlarım” – deyərək müraciət etdi. Öz nitqində Azərbaycanın gələcəyindən, məktəb məzunla-rının qarşısında duran vəzifələrdən danışdı.

Nəriman Nərimanovun şah əsəri: Ali Pedaqoji İnstitut

N.Nərimanovun göstərişi ilə 1922/23-cü tədris ili-nin ikinci yarısında Ali Pedaqoji Kişi İnstitutu keçmiş realni məktəbin binasına (indiki ADİİ-nin əsas binası) köçürüldü. Tələbələrin sayı artdığından əvvəlki bina tə-ləbəti ödəmirdi. İnstitutun ilk məzunlarından olan dosent Hacıbala Hacıyev xatirələrində yazırdı: “Bina şəraitinin genişlənməsi, tədris avadanlığı ilə təmin olunması və biologiya, insan anatomiya və fiziologiyası, botanika və kimya kabinet-laboratoriyaları təşkil edildi. Bu binada tədris korpusu, yataqxana, yeməcxana, nümunəvi mək-təb (Şaiq adına nümunə məktəbi nəzərdə tutulur) və bir çox müəllimlərin mənzilləri yerləşirdi”. Həmin bina Ali Pedaqoji Kişi İnstitutu, Ali Pedaqoji Qadın İnstitutu və fəhlə fəkültəsi arasında bölünmüşdü.

Bina yay aylarında təmir edildi, laboratoriyalar və fənn kabinetləri yaradıldı. Tədris planına yeni fənlərin daxil edilməsi və tələbələrərin sayının artması ilə əlaqə-dar olaraq Davud Şərifli (antropologiya və rus dili), Hü-seyn Mirzəcəmalov (siyasi iqtisad), Fətullah Əlizadə (anatomiya), Kəlxuc (rəsm), Bəkir Cəbanzadə (dilçilik), Meyliyan (musiqi), H.Berq (fizika), Rəhim bəy Məlikov (fizika), Mustafa Quliyev (siyasi iqtisad), Mirəsədulla Mirqasımov (anatomiya), Cəlil Məmmədzadə (icti-maiyyat), Səlimə Osmanzadə (botanika), Mirzə Möhsün İbrahimi (fərs ədəbiyyatı tarixi), Abdulla Azaqbəyli (psixologiya və məntiq), Süleyman Səlim (coğrafiya) və b. müəllimliyə dəvət olundular. Azərbaycan hökü-mətinin dəvəti ilə Bakıya gələn türk ədəbiyyatı tarixi müəllimi İsmayıl Hikmət, pedaqogika və pedaqogika tarixi müəllimi Xəlil Fikrət, İstanbul Universitetinin tarix və ədəbiyyat şöbəsinin məzununu Məhiyyəddin, tanın-mış türk təbiətşünas alimi İskəndər Abuzəlimov da Ali Pedaqoji İnstituda müəllim kadrları hazırlığına cəlb olundular.

İkinci tədris ilində instituta Azərbaycandan və digər respublikalardan 41 nəfər tələbə qəbul edildi. İnstitutun yenidən fəaliyyətə başlamasına baxmayaraq, şəxsən Nə-riman Nərimanovun köməyi sayəsində institutda bir ne-çə kabinə və laboratoriya yaratmaq mümkün olmuşdu. Onun göstərişi ilə Ali Xalq Təsərrüfatı Şurasının nəz-dində olan kimya laboratoriyası bütünlüklə Ali Pedaqo-ji Kişi İnstitutuna verilmişdi. İnstitutun kimya və fizika laboratoriyalarında 120 tələbənin təcrübə aparması üçün imkan var idi. İnstitutun ilk məzunlarından olan dosent Hacıbala Hacıyev xatirələrində yazırdı: “F.Rzabəyli ilə birlikdə mənə də N.Nərimanovla görüşmək nəsib ol-muşdur. Biz institutun kimya avadanlığı ilə təmin edil-məsini xahiş etdik. Az sonra keçmiş neft sahibkarlarına məxsus olan zəngin bir kimya laboratoriyasının instituta verilməsi haqqında qərar çıxarıldı. N.Nərimanov həftə-də bir-iki dəfə instituta gələr, yeni təşkil olunmuş kabi-net və laboratoriyaları nəzərdən keçirər, tələbələrənin ge-yim və yeməklərinə diqqət yetirər və təsərrüfat hissəsi-nə müəyyən tapşırıqlar verərdi”.

Həmin dövrdə institutun kimya laboratoriyası nöin-ki Azərbaycan, hətta Gürcüstan və Ermənistan respub-likalarındakı ali məktəblərin kimya laboratoriyalarından ən zəngini hesab olunurdu. Fizika kabinəsi üçün Mosk-

vadan yeni cihazlar alınmışdı. Kimya laboratoriyasında və təbiət kabinəsindəki avadanlıqların sayı xeyli artmış-dı. Fizika kabinetində 254, kimya kabinetində 874 cihaz var idi. Həmin ilin iyul ayına kimi cihaz almaq məqsədilə fizika kabineti üçün 27, kimya kabineti üçün 130 min rubl buraxılmışdı. Məktəbin fizika kabinəsinə Məhəmməd Abdullazadə, kimya kabinəsinə Sadiq Hü-seynov rəhbərlik edirdi.

İnstitutun tələbələrənin yaşaması üçün 120 yerlik pansionu (yataqxana) var idi. Xalq Komissarları Soveti-nin sədri N.Nərimanov tərəfindən Ali Pedaqoji Institu-tun tələbələrənin xüsusi qayğı göstərilirdi.

Nəriman Nərimanov Azərbaycan XKS-nın sədri kimi ilk Ali Pedaqoji İnstitutun möhkəmləndirilməsi və genişləndirilməsi üçün ona hərtərəfli kömək göstərirdi. Onun təşəbbüsü ilə ilk illərdə institutda tədris və təsər-rüfat işlərinə 112 min 69 rubl vəsait ayırmışdı. Tələbə kontingentinin sayı artdıqca tədris və təsərrüfat işlərinə ayrılan vəsait də ildən-ildə artırdı. İlk ali təhsilli müəl-limlərin maarif cəbhəsinə yola salınmasını həvəslə gözəyləyirdi.

N.Nərimanov: “Elmlərini yeni tamam etmiş müəllimlərə açıq məktub”

14 may 1924-cü ildə 28 nəfərdən ibarət olan ilk məzun günündə böyük dövlət və siyasət xadimi N.Nə-rimanov iştirak etməsə də Moskvadan Azərbaycan Ali Pedaqoji İnstitutunun ilk məzunlarına –“Elmlərini yeni tamam etmiş müəllimlərə açıq məktub” ünvanlanmışdı. Həmin məktubda deyilirdi:

“Öziz yoldaşlar, təzə həyata qədəminizi təbrik edi-rəm. Vəzifəniz hər nə qədər qayət çətin və məsuliyyət-lı bir vəzifədirsə də, bunu da düşünməlisiniz:insanın ru-hunu ucaldan bir çox şey vardırsa, onun ən birincisi zəh-mətdir.

Mən, istərdim ki, siz gələcək həyatınızda üç məsə-ləyə diqqət edəsiniz:

1) Sizin tərbiyənizdə olan Azərbaycan balaları gə-rək zəhmətsevən olsunlar, yeni çətinlikləri başqasının yox, öz zəhmətləri ilə rəf etsinlər. Bunun üçün balalara təbiəti sevməmək, onları təbiətin əlamətləri ilə maraq-landırmaq lazım gəlir.

2) Sizin tərbiyənizdən çıxan cavanlarımız gərək cə-sur, cürətli və dəyanətli olsunlar. Yəni bir parça çörək-dən ötəri ikiüzlülük etməsinlər, filankəsin xoşuna gəl-mək üçün “qatığa qara” deməsinlər.

Amandır, yoldaşlar. Buna yaxşı fikir veriniz. Mən-səbdən ötəri yalan söyləyən, gündə vicdanını satan “ikiüzlü” adamlar bizim gələcək kommunaya üzv ola bilməzlər. Ona binaən uşaqlarla daima əlaqədə olaraq hərəkətinizdə, sözlünüzdə artıq dərəcədə ehtiyatlı olma-lısınız. Çünki uşaq gördüyünü tez götürür.

3) Biz iddiamızdan əl çəkmirik, Azərbaycan Şərq üçün bir məktəbdir, yəni Şərq hazırkı halında qalırsa biz ona hər cəhətdən müəllim olacağıq. Beş ildən sonra Türkiyə, İran, Əfqan üçün bizim müəllimlərimiz elm-fənn meydanında hazır olacaqlar. Ona görə dilimizi lüz-zumsuz qeyrisinin lisanının təsirini altında saxlamaq bütün işimizi təxirə salar. Bu səbəblərə görə dilimizi müstəqil bir şəkə salmaq üçün ən çox siz müəllimlərə ümid bağ-layıb, məktəbi bitirməniyə yenə də səmimi qəlbədən təb-rik edirik”

N.Nərimanov ilk Ali Pedaqoji İnstitutun yaradılma-sında bütün çətinliklərə baxmayaraq fədakarlıqla çalışan təşkilat komitəsinin üzvləri ilə görüşlərinin birində de-mişdi: “Mən görürəm, maarifin haradan başlanılmasını ruhən düzgün düşünmüş və Azərbaycan xalqının nicatı yolunu görüb bütün həyatınızı ona həsr etmişsiniz. Azər-baycan Respublikası bu zəhmətinizi hər zaman təqdir edəcək. Azərbaycan xalqı həmişə sizi yad edəcəkdir”.

Biz bu gün 18 minlik ADPU ailəsi olaraq univer-sitetimizin təməl daşını qoyanları xatırlayarkən öncə ulu öndər Heydər Əliyevin də dediği kimi, “böyük və qaynar həyatını bütünlüklə xalq işinə sərf etmiş, öz dövrünün, yaşadığı mühitin çərçivəsində böyümüş böyük siyasi xadim” Nəriman Nərimanovu hörmət və ehtiramla anırıq. 100 yaşlı universitetimizin yaradıl-ması və ilk illərdəki inkişafı onun adı və yorulmaz fəaliyyəti ilə bağlıdır.

Fərrux RÜSTƏMOV,
ADPU-nun İbtidai təhsil
fakültəsinin dekani, pedaqoji elmlər
doktoru, professor, Əməkdar elm xadimi

Səadət kamalla yetişir başa

A məktəb illəri, məktəb yolları!

Xoşbəxtliyin sirri nədir? Bu sual hamını düşündürür. Böyüklər üçün xoşbəxtliyin hüduqları geniş, sirləri çoxdur. Onlar həyatdan çox şey götürmək, çox şeyə nail olmaq istəyirlər. Balacalar üçün xoşbəxtliyin sərhəddi çox da əhatəli deyil. Bir qucaq sevinc olsa, qənaətlənirlər. Bu sevinc ata-ana yanında olmaqdan, onların nəvəzishindən bəhrələnməkdən, oyun və əyləncələrə qatılmaqdan ibarətdir. Hamı qayğısız, sevincli uşaqlıq illəri keçirmək istəyir. Uşaqlıq illərində bu qayğısız, sevincli illər bir-birini izləyir. Öncə hər bir uşaq məktəbə, I sinfə getmək arzusunda olur. Əlinə çanta alıb məktəbə yollandığı günü əziz xatirə kimi ömrü boyu yaddaşında yaşadır. Dostumuz, həmkarımız Ənvər kimi!

Ənvər 1957-ci ilin sentyabrında Yevlax rayonunun Kövər (Malbinəsi) kənd məktəbinə necə sevinclə yollandığını unutmur. Həmin günləri hafizəsində canlandıranda Bəxtiyar Vahabzadənin “Məktəb yolları” şeirini yada salır və astadan:

*A mənim uşaqlıq dostum, həmdəmin!
Sən bilsən, nə qədər mənə əzizsən.*

*Məni səadətə siz apardınız,
A məktəb yolları, məktəb yolları!*

İllər quş qanadıdır. Hiss edilmədən ötüb keçir. Ənvər dərslərinə fikir verir, əla və yaxşı qiymətlərlə, nümunəvi davranışı ilə valideynlərinə xoş ovaqt bəxş edir, müəllimlərinin etimadını doğruldurdu. O, ədəbiyyat fənnini sevirdi. Şairlərin, yazıçıların əsərlərini acgözlüklə, doymadan oxuyurdu, faydalanırdı. Nizami Gəncəvinin sözlərinə önəm verirdi:

*Çalış öz xalqının işinə yara,
Geysin əməlinlə dünya zərxara.*

Bunu da unutmurdu ki:

*Kamil bir palançı olsa da insan,
Yaxşıdır yarımçıq papaqçılıqdan.*

Odur ki, Ənvər orta təhsilini başa vurub arzusunun mənzilinə yol aldı.

Əlvida uşaqlıq, salam, gəncliyim!

Ənvər Abbasov sənədlərini o vaxtkı V.İ. Lenin adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun filologiya fakültəsinə verdi. Həm arzusuna yetdi, həm də valideynlərini və müəllimlərini sevindirdi. Məhəmməd kişi Ənvərə xeyir-dua verərkən dedi: – Oğlum, başımızı uca elədin. Mən ali təhsil almamışam. Ananla mən sadə, əməksevər insanlıq. Kolxozda çalışıq. Sənin müəllim peşəsinə yiyələnib, dərş deyəcəyini təsəvvürümə gətirəndə fərhim köksümə sığmır. İnanıram ki, sən o biri övladlarımızda da nümunə olacaq, onları da ali təhsil almağa həvəsləndirəcəksən!

Məhəmməd kişi Ənvərin alından öpüb ona: “Uğurlar!” – dedi.

“Ata nəsihəti faydasız olmaz!” . Ənvər müəllimlik peşəsinin sirlərinə dərinləndən yiyələnmək üçün gecəsini-gündüzünə qatıb dördillik yuxusuz gecələr, narahat gündüzlər keçirdi. Mühazirələrdən qalmadı, seminar məşğələlərində hazırlığı ilə seçildi. Nəhayət, əlinə müəllimlik diplomu aldı.

İnsana arxadır onun kamalı

Ənvər daha kəndin tozlu-torpaqlı yollarında atılıb-düşən, evdə anasının parçadan tikdiyi çantaya kitablarını yığaraq

məktəbə yollanan, mürəkkəbqabını gah çantasına dağıdan, gah da əllərini mürəkkəbə batıran, dəftərə mürəkkəb damızdıran 7-10 yaşlı uşaq, nə də ki, yeniyetməlik yaşı ilə ilk gənclik yaşı arasında vurmuxan bir şəxs deyildi (İndi mağazalar cürbəcür məktəbli çantaları ilə doludur, cürbəcür avtoqoləmlər satılır. Ötən əsrin 40-50-ci illərində, hətta bir qədər sonralar da indiki çantalar yox idi, yaxud da əldə etmək olmurdu. Çantaları analar evlərdə tikirdilər. Qələm kimi ucuna pero keçirilmiş xüsusi məktəb ləvazimatından istifadə olunurdu, o da mürəkkəb doldurulmuş mürəkkəbqabına batırılaraq yazı yazırdı).

Ənvər Pedaqoji İnstitutun divarları arasında təhsil alan bir gənc kimi məsuliyyətini yaxşı dərk edirdi. Feyzulla Qasımzadə, Əbdüləzəl Dəmirçizadə, Məmmədhiyyəyn Təhməsi kimi müqəddir alimlərin mühazirə və seminarlarını dinləməkdən doymurdu. Yaxşı bilirdi ki, “İnsana arxadır onun kamalı”. Hər zaman öyrənmək, inkişaf etmək lazımdır.

1971-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunu bitirən Ənvər müəllimin təyinatını Yevlax rayonuna verdilər. Vaxtilə təhsil aldığı Kövər kəndində və eyni zamanda M.F. Axundov adına 1 nömrəli şəhər məktəbində müəllim kimi fəaliyyətə başladı. O, çox yaxşı başa düşürdü ki, həmkarları arasında, eyni zamanda valideynlər və şagirdlər arasında hörmət və nüfuz qazanmaq üçün məktəbliləri bir böyük, bir valideyn kimi sevməli, öz işinin ustası olmalı, ixtisasını dərinləndirməli, eyni zamanda tədris etdiyi fənnin metodikasına dərinləndirilməli və ona yiyələnməli-dir.

Ənvər müəllim işlədiyi ilk illərdə qabaqcılığı ilə fərqlənməyə başladı. Onun dərş dediyi şagirdlər, demək olar ki, hər il respublika inşa yazı müsabiqələrində iştirak edir və yaxşı yerlər tuturdular. Şagirdlərinin bu uğurlarına görə o, hələ 1975-ci ildə “Qabaqcıl maarif xadimi” döş nişanına layiq görülmüşdü.

Az sonra Ənvər müəllimi Yevlax rayon və şəhər təhsil şöbələrində işə dəvət etdilər. 1975-1977-ci illərdə o, burada metodist vəzifəsində çalışdı, müəllimlərin yaxın məsləhətçisi oldu, eyni zamanda müəllimlik fəaliyyətindən də qalmadı.

Qüvvət elmdədir...

Ənvər müəllim elmi yaradıcılığa çoxdan maraq göstərirdi. Onun ilk məqalələri (“Böyük sənətkar”, “Yuxular və insanlar”, “Aşıq Ələsgər novator sənətkardır”) hələ 1971-1972-ci illərdə çap olunmuşdu.

“Arzular quş qanadı olur” deyirlər. Ənvərin arzuları da qanadlanaraq uçuur. Nəhayət, o, Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunun (hazırda

Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutu) Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası şöbəsinə işə qəbul edildi. Şöbənin müdiri görkəmli alim, dilçi-metodist, pedaqoji elmlər doktoru, professor Əziz Əfəndizadə idi. Ənvər müəllim dissertanturaya qəbul olunaraq professor Ə.R.Əfəndizadənin elmi rəhbərliyi ilə tədqiqatlara başladı. “Rus məktəblərində Azərbaycan dili təlimi məzmununun linqvistik-didaktik problemləri” mövzusunda dissertasiyasını uğurla başa çatdırdı. 1988-ci ildə müdafiə edərək, pedaqoji elmlər namizədi (hazırda pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru) elmi dərəcəsi aldı.

Sonradan institutun elmi katibi (1990-2000), Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası şöbəsinin müdiri (1994-cü ildən) vəzifələrində çalışdı, 2000-ci ildə institutun direktor müavini vəzifəsinə təyin olundu. Artıq 20 ildir ki, bu vəzifədə çalışır.

Ənvər Abbasov məhsuldar alimdir. Pedaqogika elminin, müasir təhsilin inkişafına bələddir, yaxşı metodistdir.

Dərslilər müəllifi

Ənvər müəllim təlim Azərbaycan dilində olan məktəblərin V, X və XI sinifləri, eyni zamanda təlim rus dilində olan məktəblərin V və X sinifləri, həmçinin təlim gürcü dilində olan məktəblərin V-VI sinifləri üçün dərsliliklərini; ümumtəhsil məktəblərinin V-XI sinifləri üçün “Azərbaycan dili” fənn proqramının (2002); ali təhsilin bakalavr pilləsi üçün Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası (2003) və s. proqramların müəllifidir.

Ənvər Abbasovun müəllif və həmmüəllif olduğu dərsliliklərin sayı 40-a qədərdir. Eyni zamanda o, 200-dən artıq elmi-metodik və pedaqoji əsər yazmış, həmkarları ilə birlikdə məktəbli üçün ilk “Azərbaycanca-rusca lüğət” (1985) kitabını hazırlamışdır.

Təhsil islahatlarının fəal iştirakçısı

Ə.M.Abbasov 2004-cü ildən direktor müavini vəzifəsi ilə yanaşı, Azərbaycanda ilk dəfə yaradılmış Kurikulum Mərkəzinin direktoru vəzifəsinə təyin olunmuşdur. Təqdir olunması həlaldır ki, onun rəhbərliyi altında Təhsil İnstitutunda ölkəmizin təhsil tarixində ilk hadisə kimi nəticəyönlü təhsil kurikulumları (“Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin konsepsiyası (Milli Kurikulumu) və ümumi təhsil məktəbləri üçün 21 fənn üzrə standart və kurikulumlar”) hazırlanmışdır. Bu sənədlərin həsilə gəlməsində 300-dən çox təhsil işçisi iştirak etmişdir. Həmin sənədlər 2006, 2007, 2011-ci illərdə təsdiq olunaraq məktəblərin istifadəsinə verilmişdir.

Ənvər müəllim “Kurikulumların hazırlanması və tətbiqi məsələləri” (2008), “Kurikulum islahatı: tədqiqatlar və nəticələr” (2011), “Ümumi təhsilin fənn standartları I-XI siniflər” (2012), “Yeni təhsil proqramlarının (kurikulumların) tətbiqi məsələləri” (2014), “Azərbaycan Respublikasında məktəbəqədər təhsil proqramı (kurikulumu)” (2014), “Məktəb kurikulumları” (2015), “Azərbaycan Respublikasının ümumtəhsil məktəbləri üçün Azərbaycan dili fənni üzrə təhsil proqramı (kurikulumu) (V-XI siniflər)” (2015), “Kurikulum islahatı: bibliografik məlumat” (2016), “Standart və kurikulumlar: nəzəri və praktik məsələlər” (2016) adlı tədqiqatların aparılması və nəşrinə rəhbərlik etmişdir.

“İnnovativ pedaqoji texnologiyalar”, “12 illik təhsil: bəzi pedaqoji paradigmlər”, “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə strateji yol xəritəsi”ndə milli təhsil konturları, “Kuriku-

Ənvər Abbasov - 70

lum təhsilimizə nə verir?” və s. bu kimi onlarla məqalələr; “Pedaqoji texnologiyalar” (şərikli) , “Kurikulum bələdçisi” (şərikli) və s. kitab və dərş vəsaitləri pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Ənvər Abbasovun təhsil və pedaqoji elm sahəsindəki uğurlarından xəbər verir.

Təhsilimizin inkişafına dair fikirlərdən

“Müasir zamanda məktəbin missiyası dəyişir dedikdə məhz onun funksional yenilikləri nəzərdə tutulur. Elə yeniliklər ki, onlar Əlahəzrət şəxsiyyətin bütün tələbatlarında təzahür edir və sonradan cəmiyyətin inkişafı naminə fəaliyyətlərin əsasına gəlir, sosial sifarişlərin nəticəsinə çevrilir”.

“Biz həmişə dərşə bir texnologiya kimi baxırıq. Dərş adiliyində, doğrudan da, formadır. Lakin o həm də bir yaradıcılıq nümunəsi, təsir vasitəsi və emosional bir məkandır. Orada müəllim-şagird münasibətlərinin bənzərsiz bir harmoniyası vardır. İstək, məhəbbət, qarşılıqlı hörmət bu harmoniyanın mayasını təşkil edir. Müasir zamanın informasiya qasırğasında dərş öyrənmə məkanını olmaqla yanaşı, daha çox mükəllimə etmək, əlaqələnmək, istiqamət almaq, məsləhətləşmək, müzakirələr aparmaq məkanına çevrilir”.

“Bu gün dünyanın intellektual təhsil aləmində istifadə olunan müasir dərsliliklərin öyrənilməsinə, Azərbaycan şəraitində istifadə olunan, təkəkkür məktəbinin ehtiyac və tələbatlarına cavab verə bilən dərsliliklərin elmi-pedaqoji əsaslarının araşdırılmasına ehtiyac vardır. Bu yanaşma tərzii həm dərsliliklərin yaradılmasına, ondan istifadə olunmasına, həm də dərslilər bərsində fikir mübadilələrinin müəyyən elmi-pedaqoji əsasda aparılmasına şərait yarada bilər. Belə bir prosesdə yaradıcı müəllimin rolu əvəzədiməzdir”.

“Yeni kurikulumların yaradılması müasir pedaqoji elmin uğurlarından biri kimi dəyərləndirilir. Artıq müasir zamanda ənənəvi sistem global inkişaf tendensiyasına cavab verə bilmir. Ona görə də şagird şəxsiyyətinin inkişafına yönəlmiş təhsil standartları, yeni təlim strategiyaları meydana gəlmişdir. Eləcə də müasir pedaqoji elmin ən yeni uğurlarından biri kimi şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi sisteminin yaradılması işinə başlanılmışdır”.

“12 illik təhsil sistemində keçilməsi planlaşdırılmışdır. Bu müddəanın əhəmiyyətliyi bir neçə şərtlərlə əsaslandırmaq olar. Əvvəla, Dövlət Strategiyasında göstərdiyi kimi, iqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının məlumatına görə hər hansı ölkədə istənilən təhsil pilləsi üzrə təhsil müddətinin bir il artırılması ölkədə ümumi daxili məhsulun 3-6 faiz artmasına gətirib çıxarır.

İkinci, 12 illik ümumi təhsil sistemində keçid dünyanın bu standartlarla işləyən çox sayda ölkələri ilə müəyyən təhsil mübadilələrinin səmərəli qurulmasına imkan yaradır. Üçüncü, ümumi təhsilin dəyeryönlü məqsəd daşması, şəxsiyyətin, vətəndaşın formalaşmasına xidmət etməsi missiyası özlüyündə təhsil müddətinin az və ya çox dərəcədə uzun olmasını tələb edir. Başqa sözlə, dəyərlərin mənimsənilməsinin keyfiyyəti xarakter etibarən ilə ümumi təhsilin müddətindən daha çox aslıdır. Belə olduğu təqdirdə davamlı təhsilin bünövrəsinin daha möhkəm yaradılması üçün imkan yarlanmış olur”.

Elmi kadrların yetişməsində rolu

Gənc elmi kadrların yetişməsində Ənvər Abbasov özünəməxsus rol oynayıb.

Yır. O, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində fəaliyyət göstərən pedaqoji elmlər üzrə dissertasiya şurasının üzvüdür. İstər elmi rəhbər, istərsə də rəsmi opponent kimi özünə düşən vəzifələri şəərəflə yerinə yetirir. Onun elmi rəhbərliyi ilə 10 nəfərdən artıq fəlsəfə doktoru yetişmişdir.

Dünya təhsil sistemi ilə tanışlıq

Ə.M.Abbasov təhsil islahatları dövründə dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində təhsil təcrübəsini öyrənmək üçün bir sıra səfərlərdə olmuşdur. O, ABŞ-ın (2001), Finlandiyanın (2003, 2012), İsveçin (2003), Hollandiyanın (2005), Avstraliyanın (2006), Kanadanın (2007), Litvanın (2009), Braziliyanın (2010) standart və kurikulumların hazırlanması sahəsindəki təcrübələrini öyrənmiş, respublikamızda məktəbəqədər təhsil və ümumi təhsil pillələrinin yeni məzmun və texnologiyalarının hazırlanması və tətbiqinə rəhbərlik etmişdir.

Ənvər Abbasovun təltifləri

Ə.M.Abbasovun səmərəli elmi-pedaqoji fəaliyyəti həmişə diqqət mərkəzində olmuşdur. Dövlətimiz onun təhsil sahəsindəki xidmətlərini qiymətləndirmişdir. Belə ki, 2005-ci ildə o, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin sərəncamı ilə “Tərəqqi” medalına, 2006-cı ildə isə respublikanın Əməkdar müəllimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Ənvər Abbasova arzumuz

Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun direktor müavini, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Ənvər Məhəmməd oğlu Abbasovun təhsilimizin inkişafındakı xidmətlərindən, pedaqoji elmlərə verdiyi töhfədən çox danışmaq olar. Dostumuz, həmkarımız Ənvər müəllim bir şəxsiyyət kimi çox dəyərlidir. Xeyirxahdır, səmimidir, obyektivdir, kömək göstərəndir. Ailəcanlıdır. İki oğul atasıdır. Hər iki oğlu ali təhsil alıb. Həyat yoldaşı Kəmalə Quliyeva Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin dosenti, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktorudur. İstəklilə nəvələri var. Babaları Ənvər müəllimə xoş ovaqt, tükənməz sevinc bəxş edirlər.

Ənvər Abbasov cəmiyyətdə də, ailə həyatında da uğurlar qazanıb. Özüni xoşbəxt hiss edir. Çalışdığı Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun kollektivi arasında dərin hörmət qazanıb. O, instituta son dərəcə bağlıdır, kollektivi, buradakı işini sevır.

Sən söz. Dosent Ənvər Məhəmməd oğlu Abbasov ömrünün 70-ci baharını salamlayır! O, 1951-ci il iyunun 3-də Yevlax rayonunun Kövər (Malbinəsi) kəndində anadan olmuşdur.

Yaşının üstünə yaş gəlsə də, gənclik həvəsi ilə yazıb-yaradır, təhsilimizin inkişafına öz köməyini göstərir. Gəlin anadan olmasının 70, elmi-pedaqoji fəaliyyətinin 50 illiyi münasibəti ilə Ənvər müəllimi təbrik edək və ona: 70 yaşın mübarək olsun deyəki!!!

Akif ABBASOV,
*Azərbaycan Respublikasının
Təhsil İnstitutunun elmi katibi,
pedaqogika üzrə elmlər doktoru,
professor, Əməkdar müəllim*

Bakı Musiqi Akademiyası – 100

Üzeyir Hacıbəylinin “Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları” elektron dərsliyi

XV əsrdə alman ixtiraçısı İohann Qutenberq kitab çapı üsulu-nu yaratdıqdan sonra artıq beş əsrdir ki, çap olunmuş kitablar gözlə görünən məlumatın yayılmasının əsas vasitəsi olmaqla yanaşı, həmçinin, oxumaq üçün rahat vasitəyə çevrilmişdir. XX əsrin ortalarında daha dinamik xarakterli audiokitablar meydana gəldi ki, bu kitabları evdə, yolda, işdə, gəzintidə dinləmək mümkündür. Audiokitablar uşaq nağıllarının sehrli aləmini əks etdirərək, xüsusilə valideynlər üçün əsl tapıntı idi. XX əsrin ortalarında yeni anlayış - “elektron nəşr” yarandı, bu da məlumatın (əsərin) maqnit diskdə, kompakt-diskdə və s. elektron yazısından ibarət olub, elektron texniki vasitələrin köməyi ilə istifadəni nəzərdə tutur.

Müasir dövrdə açıq cəmiyyətin (“sərhədsiz cəmiyyətin”) yaradılması bəşəriyyət üçün çox aktualdır. Onun formalaşmasının əsas şerti kimi təhsil sisteminin şəffaflıq və sərbəstlik prinsipləri əsasında təkmilləşdirilməsi, tədris prosesinin bütün iştirakçılara bərabər imkanların yaradılması, informasiya və bilik resurslarından istifadə imkanlarının əldə edilməsi nəzərdə tutulur. Bu məsələ bütövlükdə Azərbaycan üçün, xüsusilə respublikanın aparıcı təhsil mərkəzlərindən uzaqda yerləşən regionları üçün böyük aktualıq kəsb edir.

Yeni tədris texnologiyaları sistemində təhsilin distant, virtual formalarına xüsusi yer verilir. Bu baxımdan, informasiya, kommunikasiya və kompüter texnologiyaları sayəsində əldə olunan birbaşa, şəxsi ünsiyyətdən kənar tədrisin əhəmiyyəti daha qabarıq üzə çıxır.

Multimedia – yeni bir istiqamətdir. Buna baxmayaraq, onu artıq özünəxas xüsusiyyətlərə, daxili qanunauyğunluqlara malik janrlara bölmək olar ki, bu da yeni problemləri ön plana çəkir. Bu janrlara BMA-da mövcud olan və metodik vəsait qismində istifadə olunan elektron nəşrlər aiddir. Bunlardan “Üzeyir Hacıbəyov” elektron ensiklopediyasını (<http://uzeyirbook.musigi-dunya.az/>), “Muğam ensiklopediyasını” (<http://mugam.musigi-dunya.az/>), “Əfrasiyab Bədəlbəyli. İzahlı monoqrafik musiqi lüğəti” (<http://lugat.musigi-dunya.az/>), “Azərbaycan Teatr Ensiklopediyası” (<http://teatr lugati.musigi-dunya.az/>), “Saz məktəbi” (<http://saz.musigi-dunya.az/>); “Məktəblinin Elektron Musiqi Kitabxanası” (<http://mk.musigi-dunya.az/>); “Elektron Mediatekasi” (<http://mediateka.musigi-dunya.az/>) və s. metodiki vasitələri aid etmək olar.

Multimedianın metodik baxımdan qüvvətli cəhəti ondan ibarətdir ki, təhsil alan (və ya informasiya əldə edən) şəxsi maraqlandırmaq və öyrətmək daha asandır, çünki o, bilikləri yalnız informasiya axını kimi qəbul etmir, həmçinin, emosional təsiri məruz qalır. Burada həm dikturun səs tembrini, diksiyası, inandırmaq bacarığı və intonasıya dəqiqliyinin olması, həm musiqi tərtibatı, həm illüstrasiyaların dəyişmə ritmi, həm də istifadə olunan videomaterialın ardıcılığı vacib şərtlərdir. Başqa sözlə desək, bütün mətn kütləsi bədii cəhətdən dərk olunmalı və rejissor sənərisi ilə yenidən qurulmalıdır.

Azərbaycanda musiqi quruculuğunun banisi, dahi bəstəkar, görkəmli musiqi xadimi, publisist, dramaturq, maarifçi, müəllim, alim Üzeyir Hacıbəyovun qələminə məxsus “Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları” kitabı klassik ensiklopedik trak-

tlara əsaslanan nadir elmi tədqiqat əsəri olub, XX əsrin musiqili-ədəbiyyat abidəsi kimi qiymətlidir.

Müəllif ilk dəfə olaraq öz elmi tədqiqatında Şərq və Qərbin çoxəsrlik musiqi nəzəri fikir təcrübəsinə istinad edərək, Azərbaycan xalq musiqisinin lad sisteminin təsnifatını vermişdir.

Ü.Hacıbəylinin misilsiz xidməti ondan ibarətdir ki, Azərbaycan musiqisinin yazılışı zamanı o, Qərbi Avropanın bərabər-temperasiyalı notasiyasından istifadə edərək, mahiyyət etibarilə:

- ənənəvi folklor nümunələrinin-muğamların, xalq mahnılarının, rəqslərin və s. qorunub saxlanması;*
- yeni professional musiqi janrlarının - opera, balet, simfonik muğamlar, kamera əsərlərinin yaranmasına;*
- Azərbaycan musiqi elminin - etnomusiqişünaslığın formalaşmasına;*
- Azərbaycan musiqisinin təbliği və dünya birliyinin mədəniyyət təbəqələrinə daxil olmasına şərait yaratmışdır;*
- Azərbaycan musiqisinə keçmişin mədəni dəyərlərinin təsiri sayəsində onun bədii ifadə vasitələrinin zənginləşməsinə və nəticədə bütün sərhədləri aşıb keçən bu incəsənətin maksimum orijinallığını sübut etmişdir.*

Minilliklər ərzində məlumatların vaxtında ötürülməsi və qorunub saxlanması məsələsi bəşəriyyəti düşündürməyə məcbur etmişdir.

Qutenberqin dahiyənə kəşfi və çap dəzgahlarının bəşiyüllik hökmanlığı çap nəşri şəklində məlumatların yayılmasının əsas formasını təsdiq etdi, mədəniyyət, ənənələr və məlumatlardan istifadə stereotiplərinin yaranmasına gətirib çıxartdı.

Ü.Hacıbəylinin təqdim olunan “Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları” kitabı informasiya sisteminin müəyyən təbəqəsinə – elektron nəşrlərə aiddir. Bununla belə, müstəqil tamamlanmış sayt kimi, o, çap orijinalına uyğun olaraq, bütün məlumatları özündə saxlayır (səhifələr üzrə bölmələr, fəsilər, not nümunələrinin nömrələnməsi və s.) və elektron məhsulu kimi geniş spektrdə istifadə imkanları yaradır (**bax:** <http://musbook.musigi-dunya.az/>).

Elektron formasında məlumatların yayılması onun çap orijinalı ilə müqayisədə daha çox üstünlüyə malik olduğunu göstərir: birincisi, məlumatların daha yığcam saxlanması imkan verir, ikincisi, müəşəkkil qaydada ünvanına çatdırır və başlıcası, hər dəfə genişləndirmək, əlavələr etmək, bəzən isə imkan daxilində rəqəmlər texnologiyasından istifadə etməklə şəbəkə resurslarından məna çalarları blokunu çıxararaq manipulyasiya et-

mək imkanları verir.

Məhz Ü.Hacıbəylinin kitabının elektron nəşrinin müasir multimedia texnologiyaları şəbəkəsi vasitələrində tətbiq edilməsi sayəsində Azərbaycanda musiqi tədrisinin distant formasının, elektron dərslərlərin hazırlanması (dərs vəsaiti, metodiki materiallar, fakültativ kurslar), virtual universitet dinləyicilərinin müstəqil işinin təşkilinin aktuallığı barədə məsələni irəli çəkmək yerinə düşür.

Elektron nəşr kimi Ü.Hacıbəylinin kitabı ənənəvi tədris dövrünün çərçivələrini genişləndirməyə imkan verir. Biliklərin ötürülməsi və qavranılması prosesində multimedia texnologiyalarından istifadə olunması (musiqi nümunələrinin səsləndirilməsi, hiper istinad, qrafik fayllar), növbəti çatdırma kanallarının müxtəlifliyini, hətta tələbənin hisslərinə təsir kanallarının müxtəlifliyini nəzərdə tutur.

Bu elektron nəşr təkcə məlumat ötürülməsi vasitəsi deyil, eyni zamanda ən müxtəlif praktikumlar, attestasiyalar, o cümlədən özünü attestasiya vasitəsidir. O, heç bir halda çap variantını əvəz etmir, lakin Qutenberq kitabının çatdırma bilmədiklərini həyata keçirə bilir. Nəhayət, o, yeni elektron kütləvi kommunikasiya vasitələrinin köməyi ilə müasir texnologiyaların tətbiqi və təhsilin “kompüter didaktika”sının formalaşması üçün şərait yaradır.

Ü.Hacıbəylinin “Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları” elektron nəşrinə daxil edilən “didaktik material” (http://musbook.musigi-dunya.az/az/d_material.html) bölməsi müntəzəm olaraq yeniləşdirilən və Ü.Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının “Məktəblinin Elektron Musiqi Kitabxanası” (<http://mk.musigi-dunya.az/>), “Azərbaycanın Ənənəvi Musiqisi” (<http://enene-musigi-dunya.az/>) kimi məlum bazalardan edilən əlavələr açıq informasiya sistemi olaraq, müəllif orijinalının arxitekturasını pozmur. Əksinə, informasiya texnologiyaları yeniliklərinin tətbiq olunması keyfiyyətə yeni informasiya məhsullarının yaradılmasını stimullaşdırır, informasiyanın vizuallaşdırılması üfqlərini, milli musiqi elminin, təhsilin və mədəniyyətin infrastrukturunu genişləndirir.

Təqdim olunan internet səhifəsinin əsas vəzifəsi Şəbəkənin istifadəçilərinə bilavasitə real müddətdə səsli səviyyədə kolleksiyaşdırılmış arxiv materiallarının öyrənilməsinə imkan verən musiqili didaktikanın yeni metodunun işlənilib hazırlanması, şəbəkə oxucusunun səsləndirilən materialın, onu maraqlandıran segmentin mətnini orfoqrafik not yazısı ilə birlikdə fragmentlərlə əlaqələndirməyə imkan verir. Bununla yanaşı, bütövlükdə distant musiqi tədrisi dövründə gələcəkdə texniki cəhətdən daha geniş imkanlar yarada bilər.

Səsyazma korpusunun metodik sisteminin yaradılmasına verilən bu cür tələb başlıca olaraq Ü.Hacıbəylinin kitabında Azərbaycan xalq musiqisinin ladlarının düzülməsinə həsr olunmuş nəzəri materialın praktiki mənimlənməsi xarakterilə müəyyən edilir.

Kitabın elektron nəşrinin MP3 formatda təklif olunan musiqili illüstrasiyaları internet istifadəçilərinə Azərbaycan musiqisinin rəngarəng dünyası, onun janr zənginliyi – xalq mahnıları, rəqslər, muğamlar, Azərbaycan bəstəkarlarının əsərləri ilə tanış edir. Bununla birlikdə bu janrlardan hər biri Azərbaycan xalq musiqisinin ladlarının əsas xüsusiyyətlərinə uyğun gəlir.

Oxucularımıza bir sıra faktoloji materialları təqdim edək. Belə ki, 2019-cu ildə, Bakı Musiqi Akademiyasının 100 illik yubileyi ərəfəsində Mədəniyyət Nazirliyi Təhsil Nazirliyinin və BMA-nın təşəbbüsü ilə Üzeyir Hacıbəylinin “Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları” kitabının 500 nüsxə tirajla Azərbaycan dilində nəşrinə həyata keçirdi. Ancaq bu kitabın elektron versiyası və ya çap nəşrinin elektron analoqu internet istifadəçilərinin baxış sayını əyani surətdə nümayiş etdirir – şəbəkə coğrafi məkanının müxtəlif nöqtələrindən olan 29000-ə yaxın istifadəçi bu kitabla tanış olmuşdur. İstifadəçilərin sayının bu cür artımı dil ərazinin genişləndirilməsi ilə də bağlıdır – elektron nəşr Azərbaycan, rus və ingilis dillərində işıqlandırılır. Bu da Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin geniş və aktual təbliği üçün və ümumilikdə xalqın qeyri-maddi mədəni irsinin qorunması baxımından əlverişli şərait yaradır.

Beləliklə, təhsil, mədəniyyət və informasiyaşdırma Azərbaycanın gələcəyini müəyyən edən əsas faktorlardır.

Tariyel MƏMMƏDOV,

“Musiqi Dünyası” jurnalının baş redaktoru,
Əməkdar incəsənət xadimi,
sənətşünaslıq doktoru, professor

“Muzeylər və Nizami irsi”

Virtual beynəlxalq proqrama yekun vurulub

Cari ilin 18-26 may tarixlərini əhatə edən “Məktəblilər üçün muzey həftəsi” layihəsi çərçivəsində “Muzeylər və Nizami irsi” adlı virtual beynəlxalq proqrama yekun vurulub. Proqram Təhsil, Mədəniyyət nazirlikləri, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası və Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin əməkdaşlığı və Respublika Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə icra edilib.

“Nizami ili” ilə əlaqədar həyata keçirilən “Muzeylər və Nizami irsi” adlı virtual beynəlxalq proqramın məqsədi məktəbliləri Nizami irsi ilə tanış etmək, onlarda klassik irsə məhəbbət hissi aşılamaq, həmçinin onların asudə vaxtlarını səmərəli təşkil etmək olub.

Proqram çərçivəsində Azərbaycan, həmçinin Rusiya və ABŞ-ın aparıcı muzeylərinə onlayn təqdimat və virtual ekskursiyalar təşkil edilib.

Layihə çərçivəsində muzey işçiləri ilə birgə Respublika Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzinin gənc bələdçiləri tərəfindən muzeylərə onlayn ekskursiyalar təşkil olunub. Virtual ekskursiyalara məktəblilər və Bakı şəhəri ilə yanaşı, respublikanın digər regionlarında fəaliyyət göstərən uşaq-gənclər inkişaf mərkəzlərinin dərnək üzvləri qoşulub.

“Muzeylər və Nizami irsi” “Muzey həftəsi” pandemiyaya əlaqədar olaraq onlayn formatda həyata keçirilib.

Qeyd edək ki, Təhsil Nazirliyi Respublika Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzi və YUNESKO üzrə Azərbaycan Respublikası Milli Komissiyasının birgə təşəbbüsü ilə keçirilən “Məktəblilər üçün muzey həftəsi” 2015-ci ildən ənənəvi olaraq keçirilir və layihə əsasında yeni interaktiv təhsil proqramı yaradılıb. Proqram çərçivəsində hər il mayın 18-dən 26-dək bir həftə ərzində Bakı şəhəri və regionlarda fəaliyyət göstərən muzeyləri əhatə etməklə “Muzey həftəsi” keçirilir. Beş il ərzində maarifləndirici “Muzeylər həftəsi” proqramı çərçivəsində Bakı şəhəri və regionlarda fəaliyyət göstərən muzeylərə 75000-ə yaxın şagirdin ekskursiyası təşkil edilib.

Bu il onlayn platformada keçirilən “Muzeylər və Nizami irsi” proqramına 700-dən çox məktəbli qoşulub və 20000-ə yaxın baxış sayı müşahidə edilib.

Elm adamlarının yekdil fikrinə görə, XIX-XX əsrlər elm və texnikanın inkişafı baxımından sözün əsl mənasında böyük bir sıçrayış dövrü olmuş, həmin dövr ərzində çox sayda kəşf və icad edilmişdir. Təsadüfi deyil ki, birinci, ikinci və üçüncü sənaye inqilabları məhz sözügedən iki əsrdə baş verib. Söhbət buxar maşının icadından, elektrik enerjisinin kəşfindən və təbii ki, kompüter texnologiyalarının həyatımıza daxil olmasından gedir. Belə hesab edilir ki, hazırda bəşəriyyət dördüncü sənaye inqilabına qədəm qoymaqladır.

Lütfi Zadə və qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsi

4-cü sənaye inqilabının təməlini İT (İnternet vasitəsilə bir-birinə bağlanan obyektlər) sayəsində fiziki və virtual mühitlərin əlaqələndirilməsi nəticəsində yaranan informativ paylaşımın əmələ gətirdiyi intellektual şəbəkə, eləcə də virtual sistemin sensor məlumatları ilə əlaqələndirilməsi təşkil edir.

4-cü sənaye inqilabının gətirdiyi yenilikləri aşağıdakı kimi sıralaya bilərik:

- 5 G texnologiyaları
- 3 D texnologiyası
- Stini zəka
- Bulud hesablama
- Genişlənmiş realıq
- Böyük məlumatların təhlili
- Robot texnologiyaları
- Tamamilə robotlaşdırılmış istehsal sahələri.

Məlumdur ki, 3-cü sənaye inqilabından 4-cü sənaye inqilabına keçidin əsasında duran, bu prosesi stimullaşdıran böyük elmi kəşflərdən biri bütün dünyada ən məşhur riyaziyyatçılardan biri kimi tanınan həmyerlimiz Lütfi Zadənin və onun qeyri-səlis nəzəriyyəsinin adı ilə bağlıdır.

Lütfi Zadə ömrünün sonuna qədər Berkli Universitetində çalışmış, tədqiqatlarını da orada aparmış, gələcəkdə 4-cü sənaye inqilabına böyük bir təkan verəcək elmi kəşfini də həmin universitetin divarları arasında etmişdir. Həmin dövr ərzində bir çox xarici ölkə akademiklərinin üzvü olan Lütfi Zadə çox sayda mütəbər cəmiyyət və fondların mükafatlarına layiq görülmüş, medallarla təltif edilmiş, onlarla xarici dövlət və ictimai təşkilatların fəxri doktoru seçilmişdir. O, eyni zamanda AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun “İnformasiya texnologiyaları problemləri” və “İnformasiya cəmiyyəti problemləri” jurnallarının fəxri baş redaktoru və Avrasiya Akademiyasının qurucu üzvlərindən biri olub.

Qeyd etdiyimiz kimi, Lütfi Zadənin ən böyük kəşfi qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsidir.

Qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsi nədir?

Nəzəriyyənin riyazi tərəfi olduğu kimi, fəlsəfi tərəfi də var və elə bu da sadə vətəndaşların sözügedən nəzəriyyənin mahiyyətini anlamasına yardımçı olur.

Riyaziyyatçılar üçün nəzəriyyə müxtəlif tənlklərdən və inteqral sistemlərdən ibarətdir. Nəzəriyyənin elmi mahiyyətini və mənzərəsini ortaya qoyan aşağıdakı tənlkləri misal çəke bilərik:

$$y(x) = \sum_{i=1}^N \phi_i(x) * \theta_i$$

$$\mu_A(x) = (1 + |x - 5|^n)^{-1}$$

Mövzunun fəlsəfi tərəfinə gəlincə isə, onu Ə.Məmmədov və F.Qurbanov

Lütfi Zadə - 100

Ə.Məmmədov və F.Qurbanov yuxarıda söylənilənlərə aydınlıq gətirmək üçün misallara müraciət edir və yazırlar: “Məsələn, əgər biz qrupda ən yaxşı tələbə axtarıqsa, bu halda “universum” anlayışı qrupun bütün tələbələrini, yox əgər fakültədə ən yaxşı tələbə axtarıqsa, onda bütün fakültə tələbələrini, əgər universitetdə ən yaxşı tələbə axtarıqsa bütün universitet tələbələrini ehtiva edəcəkdir”.

Məlum olduğu kimi, Lütfi Zadə nəzəriyyələrinin əsas araşdırma obyektini insan təfəkkürünün modeli olduğundan “universum” anlayışı məhz təfəkkürdə cərəyan edən prosesləri əks etdirir. Buna görə də insan hər hansı bir problemin həlli üzərində düşüncəyə, ilk növbədə, fikrində həmin problemə aiddiyyatı olan bütün elementləri ehtiva edərək universal bir çoxluğu müəyyən edir və bütün düşüncələri onun daxilində yürütməyə başlayır. Bu səbəbdən o özünün Qeyri-səlis çoxluqlar nəzəriyyəsində universumun bütün elementlər çoxluğunu müəyyən edərkən onu məhz bu çoxluq əsasında inkişaf etdirmişdir.

Qeyri-səlis çoxluqlar nəzəriyyəsinin əvəci, mərkəzi və əsas anlayışı mənsubiyyət funksiyasıdır. Sözügedən nəzəriyyələr bu funksiya üzərində qurulmuşdur. Həmin nəzəriyyələr də funksiyanın mövcudluğu da adlandırmaq olar. Çox dərin mənaya malik olan bu funksiya insan təfəkkürünün açarı və dərketmənin fundamenti hesab edilə bilər. Hər bir insanın ətraf dünyanı dərk etməsi mənsubiyyət funksiyaları vasitəsi ilə modelləşdirilib təsvir olunur. İnsanlar ətraf dünyanı dərk edib, bilik əldə edərkən bu funksiyalar daha dəqiq qiymətlər alır.

Qeyri-səlis çoxluqların riyazi aparatını zənginləşdirən anlayışlardan birinin də “sinqlton” termini olduğuna qeyd edən Ə. Məmmədov və F. Qurbanov bu terminlə tanış olmaq üçün bildirirlər ki, Lütfi Zadə məntiqi klassik, ənənəvi məntiq olmayıb, sinergetik mahiyyətli, postqeyri-klassik məntiqdir. Sinqlton - çoxluğun bölünməz elementləri, mənsubiyyət funksiyası isə bu elementləri bir çoxluq halında birləşdirən bir vasitədir. Sinqltonlar universumun ən kiçik və bölünməz hissələridir. Universum isə sinqltonlar məcmusudur. Hər bir sinqltonun çoxluqda iştirakı mənsubiyyət funksiyası ilə təmin edilir. Məsələn, “dostlar” çoxluğunda bizim tanıdığımız hər bir adam sinqltondur. Onların hamısı bir yerdə universumu təşkil edir. Bu halda mənsubiyyət funksiyası bizim daxili, subyektiv fikrimizi əks etdirən bir funksiyadır. Yaxın dostlar üçün mənsubiyyət funksiyası vahid, bir qədər uzaq dostlar üçün 0.9, nisbətən daha uzaq dostlar üçün isə 0.8, 0.7 və s. qiymətlər alaçaqdır.

Bütün bu deyilənləri ümumiləşdirərək qeyd etməliyik ki, Lütfi Zadənin Qeyri-səlis çoxluqlar nəzəriyyəsinin məntiqi əsasını onun yaradıcılığından qırmızı xətlə keçən Qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsi - fəzzi məntiq təşkil edir.

Xəyalə ÇƏLTİKOVA,
*Bakıda E.Əliyev adına
93 nömrəli tam orta məktəbin
riyaziyyat müəllimi*

Elmdə çevriliş yaradan dahi azərbaycanlı...

Bəs, kimdir Lütfi Zadə?! Təbii ki, bu gün onu tanımayan yoxdur. Bununla belə, 100 illik yubileyi qeyd edilən bu dahi şəxsiyyətin həyat və yaradıcılığına yenidən nəzər salmaq onu bir nümunə kimi görməyə imkan verir.

Dünyada süni intellekt sahəsində qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin yaradıcısı olan Lütfi Zadə 1921-ci ilin 4 fevral tarixində Bakının Novxanı kəndində dünyaya gəlir. Onun atası Rəhim Ələsgərzadə İranın Ərdəbil şəhərindən olub. Lütfi Zadə öncə 16 sayılı orta məktəbdə ibtidai təhsil alıb. Lakin 1932-ci ildə Sovet İttifaqı İran vətəndaşı olan azərbaycanlılarla bağlı qərar verir. Yəni onlar sovet vətəndaşlığına qəbul etməli, əks təqdirdə ölkəni tərk etməli idilər. Lütfi Zadənin atası Rəhim Ələsgərzadə bu səbəbdən ailəsi ilə birlikdə İrana köçür. Lütfi Zadə də Tehrandə amerikalıların təhsil müəssisəsi olan “Alborz” kollecində orta təhsilini davam etdirir. O, həmin məktəbdə oxuyarkən sovet və Amerika məktəbləri arasındakı çox böyük fərqi görür. Elmin inkişafı üçün yaradılmış şərait onu hələ məktəb illərindən Amerikaya çəkir. Tehran Universitetinin elektrik mühəndisliyi fakültəsini bitirən Lütfi Zadə 1944-cü ildə Birləşmiş Ştatlara köçür və orada Massaçusets Texnologiya İnstitutuna daxil olur.

Lütfi Zadə 1946-cı ildə ali təhsilini başa vuraraq magistr dərəcəsi alır. Amerikalılar üçün isə onun ad-soyadını tələffüz etmək çətin idi. Buna görə də onu Lotfi.A.Zadeh kimi çağırırdılar. Qeyd edək ki, Lütfi Zadə elmi əsər və məqalələrini bu imza ilə yazıb və dünyada da həmin adla tanınır.

Kolumbiya Universitetinin aspiranturasına daxil olan Lütfi Zadə orada fəlsəfə elmləri üzrə doktor elmi dərəcəsini alır. O, 1952-ci ildə diskret sistemlər üçün Z-çevirmə metodunu işləyir. Xatırladaq ki, bu, diskret, rəqəmsal idarəetmə, informasiya və kommunikasiya sistemlərinin əsasını qoyan bir metoddur.

1957-ci ildə Lütfi Zadə elektrik mühəndisliyi sahəsində Kolumbiya Universitetinin professoru olur və məşhur alim Norbert Vinerin tövsiyəsi ilə Kaliforniyaya köçür. 1959-cu ildən Berkli Universitetində professor kimi çalışan Lütfi Zadə 1963-cü ildən “Elektrik mühəndisliyi və kompüter elmləri” kafedrasına rəhbərlik edir. Xüsusi olaraq qeyd edək ki, o, məşhur alim Maks Plankdan sonra dünyada yeganə alimdir ki, hələ sağlığında özünün və nəzəriyyəsinin adını daşıyan Elmi Mərkəz var.

Lütfi Zadə 1965-ci ildə qeyri-səlis çoxluqlara aid məqalə çap etdirir. Oduqca böyük tarixi əhəmiyyətə malik olan, elmdə yeni bir istiqamətə təkan verən bu məsələ dünyada rezonans doğurur. Lütfi Zadə alternativ riyaziyyatın, yəni qeyri-səlis riyaziyyatın da yaradıcısıdır. Elmin dili, qeyri-müəyyənlik ölçüsü dəyişdiyindən, qeyri-səlis fizika, qeyri-səlis kimya və s. qeyri-səlis elmlər yaradır. Qeyd edək ki, qeyri-səlis məntiq texnologiyasından foto və videokameralar, palırtıyayan maşınlar, avtomobillər, qatarlar, vakuum kimyəvi təmizləyicilər istehsalında,

Təhsil aldığı orta məktəbin fizika kabinetinin qarşı divarında dünyanın dahi şəxsiyyətlərinin portretləri yerləşir. Hər dəfə də bu şəxsiyyətlərin arasında dünya elminə böyük töhfələr vermiş azərbaycanlı alimlərin adları diqqətimi çəkir. Sanıram, o sırada Lütfi Zadə ad-soyadını görmək hər kəs üçün çox qürurvericidir. Elmə, savada qiymət verənlər və bu çətin, həm də şəərəfli yolla gedənlər üçün dahi Lütfi Zadənin fikirlərini məqamındaca qeyd etmək istərdim: “Yalnız savad kifayət etmir, zəhmət və uğur da çox vacibdir. Uğur formulu budur: qabiliyyət, zəhmət, israr. Uğurun elementləri bunlardır”...

sənaye proseslərinin idarə olunmasında geniş istifadə edilir.

Lütfi Zadə dünya elminə qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsindən əlavə, beş fundamental nəzəriyyə də bəxş edib. Və dünyanın ən məşhur aparıcı şirkət və firmaları da onun nəzəriyyələrinə, elmi ideyalarına əsaslanırlar. Belə ki, Yaponiyanın “Hitachi”, “Mitsubishi”, “Sharp”, “Nissan”, “Canon”, “Toshiba”, “Sanyo”, “Fuji”, eləcə də Amerikanın “General Motors”, “Motorola”, “Kodak” və yüzlərlə ölkənin neçə min sənaye şirkəti onun elmi nəzəriyyələrinin bəhrələrinə inkişaf edirlər. Lütfi Zadənin elmi nəzəriyyəsi iqtisadiyyatda, psixologiyada, siyasətdə, fəlsəfədə, sosiologiyada, dini məsələlərdə, münasibə problemlərində də istifadə olunur.

Qürurverici haldır ki, Lütfi Zadənin adı idarəetmə sahəsinə əvəzsiz elmi töhfələr bəxş etmiş və beynəlxalq qurumların fəxri qızıl medallarına layiq görülmüş dörd nəfərin sırasına daxil edilib. 2016-cı ildə isə onun nəzəriyyəsi əsasında yapon alimləri ilk dəfə olaraq süni intellektə malik robot hazırlayıb. Alter adlı həmin robot Tokiodakı Beynəlxalq Elm Muzeyində sərgilənib.

Elmi nəzəriyyələri, ixtiraları, axtarış və yenilikləri ilə dünya elmində inqilab yaradan böyük alim, görkəmli şəxsiyyət 1965 və 2008-ci illərdə Bakıya gəlir. Qeyd edək ki, dahi alim hələ sağlığında Bakıda dəfn olunmasını vəsiyyət etmişdi. O, doğma vətəninə son dəfə 2017-ci il tarixində, bu dəfə əbədlilik gəlir. 6 sentyabr tarixində ABŞ-ın Kaliforniya ştatında dünyasını dəyişən dünya şöhrətli alim I Fəxri Xiyabanda torpağa tapşılır.

Bu ilin may ayında məktəbimizin rəhbərliyi daxil olmaqla nümayəndə heyəti görkəmli alimin 100 illik yubileyi münasibətilə onun məzarını ziyarət edib. Oxuduğum məktəbi təmsil edən nümayəndə heyəti Lütfi Zadənin məzarını ziyarət etməklə bu dahi şəxsiyyətin elmə verdiyi sonsuz və saysız-hesabsız töhfəyə ehtiramını bildirir.

Artıq neçənci dəfədir ki, məktəblilər arasında keçirilən və maraqla qarşılanan Lütfi Zadə adına Məntiq Olimpiadası da onun elmi axtarışlarının yetişən nəslin təmsilində davamlı olacağını sübut edir. Mən də bütün şagirdlərin maraq və həvəslə qoşulduğu həmin olimpiadada iştirak etməklə qürur duyuram. Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, Məntiq Olimpiadasında fərqlənərək yüksək nəticə göstərən şagirdlər oxuduğum məktəbin fəxridir.

Dahi alimin qeyd etdiyi kimi, uğur qazanmanın formulu olan qabiliyyətlə, zəhmət və israrla gələcəyini qurucuları olacaq biz məktəblilər dünyamızı inkişaf etdirə, ona öz töhfəmizi verə bilərik. Dünyanın elm nəhənglərinin sırasında əbədlilik yer tutan Lütfi Zadənin nümunə hesab etdiyimiz həyat və yaradıcılığı buna əyani və təqdirəlayiq sübutdur.

Yeva FƏRƏCOVA,
*Bakıda 53 nömrəli
tam orta məktəbin IX sinif şagirdi*

İngilis dilini öyrənənlər üçün dərs nümunələri

LearnEnglish Print

International Day of Happiness

There’s more behind the International Day of Happiness than you might think. Find out more by reading the article and answering the questions.

You might think the International Day of Happiness is a day to practise positive thinking but it’s actually a United Nations (UN) project which has a more serious purpose. The UN thinks happiness will only be for everyone when the people of the world are equal.

How did the idea start?

The idea goes back to 1972, when the King of Bhutan, Jigme Singye Wangchuck, said that we should measure a country’s progress by its happiness and not just how much it produces or how much money it makes. He called it Gross National Happiness (GNH). Bhutan developed a system to measure happiness based on things like people’s psychological health, their general health, how they spend their time, where they live, their education and their environment. People in Bhutan answer about 300 questions, and the results are compared every year to measure progress. The government uses the results and the ideas behind GNH to make decisions for the country.

In 2011, a UN adviser called Jayme Illien suggested the idea of an international day to increase happiness. His plan was accepted and each year the day is marked on 20 March.

The World Happiness Report

The UN measures and compares the happiness of different countries in the World Happiness Report. It bases its report on social, economic and environmental well-being. The UN also sets goals for countries to achieve to increase happiness because it says happiness is a basic human right. Happiness should not be something people have because they are lucky to live in a place where they have basic things like peace, education and access to healthcare. If we agree that these basic things are human rights, then it is not a very big step to agree that happiness is a basic human right too.

Source: <https://happinessday.org>

ACTIVITIES

1. Vocabulary

Match the definitions (a–f) with the vocabulary (1–6).

vocabulary	definition
1. serious	a. medicine, hospitals and doctors
2. to compare	b. about your mind and feelings
3. to measure	c. not joking or funny
4. psychological	d. to find out how much, how long, how tall, etc.
5. human rights	e. to look at how different or similar things are
6. healthcare	f. things we all agree everyone should have

2. True or false

Are the sentences true or false?

1. In 1972 the King of Bhutan wanted to measure how much money the country was making.	True	False
2. The King of Bhutan was the first person to celebrate a Day of Happiness.	True	False
3. Bhutan asks people a lot of questions to see how happy they are and why.	True	False
4. It was Jayme Illien’s idea to create an international day to increase happiness.	True	False
5. The United Nations has copied some of the work of Bhutan.	True	False
6. Happiness is something the UN thinks everyone has a right to have.	True	False

DISCUSSION

What is the most important thing people need to be happy?

ANSWERS

ACTIVITY 1
1. c; 2. e; 3. d; 4. b; 5. f; 6. a

ACTIVITY 2
1. False; 2. False; 3. True; 4. True; 5. True; 6. True

ADNSU-nun paralimpiyaçı tələbəsinin hədəfi Olimpiya birincisi olmaqdır

Xəbər verdiyimiz kimi, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin (ADNSU) tələbəsi Vəli İsrailov cari il mayın 19-da Portuqaliyanın Madeyra şəhərində keçirilən böyüklər arasında üzgüçülük idman növü üzrə Avropa çempionatının qızıl medalına sahib olub. O göstərdiyi uğurlu nəticəyə görə “Tokio-2020” Yay Paralimpiya Oyunlarına lisenziya qazanıb. Bu münasibətlə ADNSU-nun rektoru, professor Mustafa Babanlı 20 yaşlı paralimpiyaçı çempionumuz Vəli İsrailovu qəbul edib və ona təbrikini çatdırıb. Görüş zamanı rektor Mustafa Babanlı təkcə elmdə, təhsildə yox, hər bir sahədə uğur qazanan gənclərimizin yanında olduğunu, onları hər zaman dəstəkləyəcəyini bildirib.

Biz də paralimpiyaçı idmançımızla görüşüb qazandığı uğurlardan, yeni hədəflərindən danışdıq. Qeyd edək ki, Vəli İsrailov ADNSU-da Elektroenergetika ixtisası üzrə, ingilis dili

qrupunda təhsil alır, ikinci kurs tələbəsidir. İdmanla yanaşı, dərslərindən də geri qalmır, aktiv tələbədir. O, Uşaq Paralimpiya hərəkətinin üzvü olub və peşəkar karyerasını orada başlayıb. Artıq 12 yaşından peşəkar yarışlara üzgüçü kimi böyük arenalara baş vurub. İndiyə qədər bir neçə beynəlxalq və yerli idman yarışlarının qalibi və iştirakçısı olub.

Vəli bizimlə söhbətində bildirdi ki, idmana olan həvəsi sonsuzdur, həm də dərslərinə diqqətlə yanaşır. O, nə qədər çətin olsa da, idmanla bərabər, dərslərini də vaxtında çatdırdığını, imtahanlara yüksək səviyyədə hazırlaşdığını deyir: “Məşqlərimi Bakı Su İdman Sarayında edirəm. Bəzən yarışlarımla imtahanlarım eyni vaxta düşür. Su-

dan çıxıb dərhal bir otağa çəkilib onlayn imtahanlarıma qoşuluram. Dərslərdən geridə qalanda və başa düşmədiyim bir mövzu olanda, müəllimlərimdən soruşuram, sağ olsunlar, vaxt ayırıb bilmədiklərimi mənə izah edirlər. İdman müəllimlərim də tələbə olduğumu nəzərə alıb mənə şərait yaradırlar ki, dərslərimdən də geri qalmayım”.

Vəli sonuncu dəfə 100 metr məsafəyə brass üsulunda üzgüçülük yarışlarında 1 dəqiqə 4 saniyə nəticə ilə bütün rəqiblərini geridə qoyaraq birinci yeri qazanıb. Arzusu ölkəmizin bayrağını ən uca zirvələrdə dalğalandırmaqdır. Qarşıdan çox güclü idmançıların qatılacağı “Tokio-2020” Yay Paralimpiya Oyunlarının keçiriləcəyini nəzərə alan idmançımız ciddi məşq edir. Deyir ki, hədəfim qarşıdakı Paralimpiya Oyunlarının qalibi olmaq və dünya rekordunu qırmaqdır.

Gənc paralimpiyaçımız ADNSU-ya qəbulu özü üçün uğur qapısı adlandırır: “Universitetə qəbul olanda çox sevinmişdim. O zamana qədər Dünya çempionatında üçüncü yeri qazanmışdım. Qəbul zamanı bu universiteti seçməyim mənim üçün düşərlə oldu, həm də idmanda böyük uğurlara imza atdım. İndi də çox şadam ki, ADNSU-nun tələbəsiyəm. Burada təkcə qəbul olduğum ixtisas üzrə təhsil almı-

“AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ”

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor

Sarvan İbrahimov

Mühasibathıq

539-67-74

Reklam və elanlar

539-20-77 (tel./faks)

Ünvan:

AZ-1100, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə 23 M, Mətbuat Evi, 5-ci mərtəbə

Qəzet “Azərbaycan müəllimi”nin kompüter mərkəzində yığılır və “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunur

Qəzet hər həftənin cümə günü çıxır

Bank hesabımız

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı Şərifzadə filialı

Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881

M/h: AZ 03 NABZ 0135010000000002944

S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

“Azərbaycan müəllimi” qəzeti redaksiyası

Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350

VÖEN: 1300397831

Lisenziya № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 4162 Sifariş 1019

Məsul nəvbətçi: O.Mustafayev

ram, həm də bu universitet idman karyerama güclü dəstək olur. Sonuncu dəfə çempion olanda məni ilk təbrik edənlər ADNSU-nun rəhbərliyi və bir neçə müəllimim oldu. Bu günlərdə ADNSU-nun rektoru, professor Mustafa

Babanlının Avropa çempionu olmaq münasibəti ilə məni qəbul etməsi, məsləhətlər verməsi, dəstək olması özü mənim üçün böyük uğurdur”.

Elnur MƏDƏTOĞLU

Xarıbülbül rəsminə görə “Sehrlı dünya” jurnalının diplomunu qazanıb

Dünyanın hər bir گوشesinde yaşayan soydaşlarımızın yaradıcılıq uğurları haqqında xəbərlər eşitmək hər birimiz üçün olduqca sevindiricidir. Bu gün biz onlardan biri, Norveçin Oslo şəhərində yaşayan kiçik həmvətənimiz olan 8 yaşlı Selma Babazadənin uğurları münasibətilə yaşadığımız sevinc hissələrini sizlə də bölüşəcəyik. Xaricdə yaşamasına baxmayaraq, Selma vətəninə çox sevir və o, ana dilini öyrənmək məqsədi ilə Oslo-da Norveç Azərbaycan Dostluq Təşkilatının nəzdində fəaliyyət göstərən Azərbaycan Evi və Norveç Azərbaycanlıları Gənclər Təşkilatının (NAYO) təşkilatçılığı ilə yaradılmış Nizami Gəncəvi adına “Azərbaycan dili” heftəsonu məktəbində təhsil alır.

Məktəbdə Qarabağı gənc nəsrlə daha yaxından tanıtmaq, azad olunmuş torpaqlarımızın gözoxşayan təbiətini tərənnüm etmək və istedadlı uşaqların bacarıqlarını aşkar etmək məqsədi ilə rəsm müsabiqəsinə start verilib. Müsabiqəyə 12 azərbaycanlı istedadlı uşaq qatılıb və onların arasında Selma da olub. O, bu müsabiqədə Qarabağın rəmzi sayılan Xarıbülbül çiçəyinin gözəl rəsmini yaratdığına görə “Sehrlı dünya” jurnalının məxsus diplomu ilə təltif olunub. Bu mükafat Selma ilə bərabər onun müəllimi Arzu Rzayevanı da hədsiz sevindirib.

İnsanlar müxtəlif xarakterlərə malik olduqları kimi onların arzuları da müxtəlif olur. Kimi müəllim, kimi həkim olmaq arzusu ilə çalışır, kimsə də gələcəkdə hərbiçi, idmançı, gəmi kapitanı olacağına ümid bəsləyir. Bir sözlə, bu fədanlar quş qanadlı xəyalları ilə gah müəllimlərinə bənzəmək, onların yolunu davam etdirmək, gah rəssam olub rəsmlərini dünyada tanıtdırmaq, gah da başqa-başqa sahələrin qabaqcıllarından olmaq arzuları ilə pöhrələniirlər. Onlar haqlıdırlar və özlərinə peşə seçməkdə sərbəstdirlər. Kim bilir, bəlkə də Selmanın rəsm müsabiqəsində qazandığı bu ilk uğur onun gələcəkdə gözəl rəssam kimi yetişməsinə ön böyük bir stimol olacaq. Hər halda bu ilk uğuru münasibətilə biz də yeniyetmə həvəskar rəssamımızı təbrik edür, ona yaradıcılıq fəaliyyətində çoxlu uğurlar arzulayırıq.

Sifai SƏFƏROVA

Etibarsız sayılır

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasını 2000-ci ildə bitirmiş Məmmədov Rəmin Bəxtiyar oğluna 2001-ci ildə verilmiş A-059557 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2004-cü ildə Lələşova Günay Asif qızına verilmiş 000222 nömrəli internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Elektrik Rabitə Texnikumu tərəfindən 1989-cu ildə Quliyev Məhərr Şahmar oğluna verilmiş MT-I-296311 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbi tərəfindən 2011-ci ildə İsmayilov Elşən İsmayıl oğluna verilmiş B-199667 nömrəli bakalavr diplomu və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

6 nömrəli Bakı Peşə Liseyi tərəfindən 2012-ci ildə Şəliyev İladi Səlimxan oğluna verilmiş A-011354 nömrəli diplom və A-083845 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2018-ci ildə Kazimov Vəqif Oqtay oğluna verilmiş AT-004350 nömrəli diplom və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

49 nömrəli Sumqayıt Orta Texniki Peşə Məktəbi (indiki Sənaye və Yüksək Texnologiyalar üzrə Sumqayıt Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi) tərəfindən 1999-cu ildə Əliyev Hafiz Ədalət oğluna verilmiş AB-009334 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Siyazən rayon S.Zeynalov adına Böyük Həmyə kənd tam orta məktəbin IX sinfini 2006-cı ildə bitirmiş Ağamalıyev Nəqil Səmədağa oğluna verilmiş A-425503 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göyçay şəhər 7 nömrəli tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Abdullayeva Leyla Nətiq qızına verilmiş B-713142 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Milli Konservatoriyası tərəfindən 2019-cu ildə Əhmədov Abbas İlqar oğluna verilmiş magistr qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xaçmaz şəhər A.Səlimov adına 7 nömrəli tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Şərifova Gülşən Əfqan qızına verilmiş A-329695 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan rayon Kürqaragəşli kənd tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Haqverdiyev Kamil Şamil oğluna verilmiş A-526183 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qəbələ şəhər P.Osmanov adına 2 nömrəli tam orta məktəbi 1999-cu ildə bitirmiş Kərimova Elnarə Adil qızına verilmiş AN-359060 nömrəli orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 28 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitirmiş Niftaliyeva Qədrə Ədalət qızına verilmiş B-448861 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran rayon Şixəkəran kənd tam orta məktəbin IX sinfini 2019-cu ildə bitirmiş

Səfərzadə Lələ Vəsiqə qızına verilmiş C-269299 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 135 nömrəli tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Əleydarova Təhəbə Babaverdi qızına verilmiş B-183973 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən 2016-cı ildə Məhərrəmli Fərid Çingiz oğluna verilmiş A-088071 nömrəli bakalavr diplomu tapıldığı üçün etibarlı sayılır.

Bakı şəhər 248 nömrəli tam orta məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Ələkbərova Əzizə Abbas qızına verilmiş A-194904 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 212 nömrəli tam orta məktəbi 2019-cu ildə bitirmiş Piriyev Ümidxan Asim oğluna verilmiş E-195423 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 299 nömrəli məktəb-liseyi 2014-cü ildə bitirmiş Aleva Kamala Almaz qızına verilmiş A-297063 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 155 nömrəli tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Əliyeva Səbinə Məil qızına verilmiş B-578690 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 318 nömrəli tam orta məktəbi 2009-cu ildə bitirmiş Süleymanova Günəş Salman qızına verilmiş A-759498 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Yardımlı rayon Bozayran kənd tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Behbudlu Günel İlqar qızına verilmiş AN-357910 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Füzuli rayon 59 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitirmiş Muradova Aytəkin Nətiq qızına verilmiş 469879 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Kürdəmir şəhər 6 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2008-ci ildə bitirmiş Rüstəmov (Dadaşova) Rəvanə Seyfi qızına verilmiş A-641314 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Mingəçevir şəhər 7 nömrəli tam orta məktəb tərəfindən 1994-cü ildə Məmmədov Səbuhi Şəmil oğluna verilmiş HT-I-2398006 nömrəli əmək kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

1 nömrəli Bakı Peşə Liseyi tərəfindən 2013-cü ildə Dadaşzadə Vəqif Vahid oğluna verilmiş A-027613 nömrəli diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 140 nömrəli tam orta məktəbi 1999-cu ildə bitirmiş Nəsimanova Könül Qoçəli qızına verilmiş A-222791 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər H.Mahmudbəyov adına 2 nömrəli Texniki Humanitar Liseyi 2015-ci ildə bitirmiş Əzimli Cahangir Camal oğluna verilmiş A-410237 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 212 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2019-cu ildə bitirmiş Ələkbərov Abbas İlqar oğluna verilmiş C-251173 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 164 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş Əliyeva Günel Tahir qızına verilmiş B-009803 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 198 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Hüseynova Şəfiqə Fuad qızına verilmiş B-331927 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Laçın rayon 11 nömrəli tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Təhməzova Güllü Abil qızına verilmiş B-236655 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Laçın rayon M.Müseibov adına Bozlu kənd tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Fərhədli Tural Rüstəm oğluna verilmiş B-100139 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Samux şəhər Əhmədbəyli kənd tam orta məktəbi 1993-cü ildə bitirmiş Kərimova Gülşən Bahadır qızına verilmiş A-024154 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad rayon Göytəpə şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Bayramova Aygün Cahid qızına verilmiş 471933 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Astara rayon Təngərid kənd tam orta məktəbi 1984-cü ildə bitirmiş Babayev Fəil Rəfəil oğluna verilmiş AU-984997 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon C.Rüstəmov adına şəhər tam orta məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Camalov Bəşir Canpolad oğluna verilmiş A-214639 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 165 nömrəli tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Namazov Xəlil Xəyab oğluna verilmiş A-017566 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamaxı şəhər C.Cəbrayılbəyli adına 5 nömrəli tam orta məktəbi (indiki Şamaxı Avropa Liseyi) 1998-ci ildə bitirmiş Hacıyev Rəuf Hacıqulu oğluna verilmiş B-153816 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Mingəçevir Tibb Məktəbi (Mingəçevir Tibb Kolleci) tərəfindən 2010-cu ildə Əmərova Güllər Niman qızına verilmiş BB-II-098459 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 14 nömrəli tam orta məktəbi 2018-ci ildə bitirmiş Bağırzadə Nərgiz Təhran qızına verilmiş E-151808 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qazax rayon Daş Salahlı kənd 1 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1990-cı ildə bitirmiş Gülməmmədov Bəhram Nəriman oğluna verilmiş A-743191 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 129 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş Babayev Elnur Rəfiq oğluna verilmiş 683926 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 55 nömrəli tam orta məktəbi 2017-ci ildə bitirmiş Şəbəddinov Cavid Rəşadət oğluna verilmiş E-011675 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Zaqatala rayon Aşağı Tala kənd 3 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitirmiş İsrailova Aygün Saleh qızına verilmiş B-399978 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

“Özümü diplomat kimi görürəm”

Tanıtım

Lalə Azər qızı Bəndəliyeva 25 avqust 2002-ci ildə ziyalı ailəsində anadan olub. 2009-cu ildə Moskva şəhər 1120 nömrəli tam orta məktəbin 1-ci sinfinə daxil olub. 2012-ci ildə ailə Gəncə şəhərinə köçdü-yündən təhsilini Gəncə şəhər 32 nömrəli tam orta məktəbdə davam etdirib. 2020-ci ildə həmin təhsil müəssisəsini qırmızı attestatla bitirib və həmin il Təhsil Nazirliyinin təşkil etdiyi Hökumətlərarası Təqaüd Proqramı əsasında Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr Universitetinin (MGIMO) “Beynəlxalq münasibətlər” ixtisası üzrə bakalavriat pilləsinə qəbul olub.

Lalə Bəndəliyeva:
 “Məqsədim dərin biliklərə sahiblənib dövlətimizi layiqincə təmsil etməkdir”

Məlumdur ki, qloballaşan dünyada hər bir ölkənin gələcəyi hərtərəfli inkişaf etmiş, yüksək səriştə və bacarıqlara malik insan kapitalının formalaşdırılmasından bilavasitə asılıdır. Son illər dövlət başçısı tərəfindən ali təhsilin əlçatanlığının artırılması, ölkədə yüksək ixtisaslı, peşəkar kadrların hazırlanması, ali təhsildə rəqəbat mühitinin formalaşdırılması sahəsində əhəmiyyətli qərarlar qəbul olunub. Ali təhsil sahəsində qəbul olunan mühüm qərarlardan biri dünyanın müxtəlif ölkələri ilə həyata keçirilən Hökumətlərarası Təqaüd Proqramlarını göstərmək olar. Son illərdə minlərlə gənc bu proqramlardan istifadə etmək hüququ qazanıb. Hökumətlərarası Təqaüd Proqramının yaratdığı imkanlardan yararlanaraq xaricdə təhsil arzularını reallaşdıran gənclərimizdən biri də Lalə Bəndəliyevadır.

Lalə ilə söhbətimizə məktəb illərindən körpü salırıq.

– Orta məktəbdə çalışdığınız qədər bütün fənlərə diqqət ayırmışam, lakin gələcək peşəmdə mənə daha çox faydalı ola biləcək humanitar fənlərə və ingilis dilinə xüsusi ilə önəm vermişəm. Böyük maraq və sevgi ilə oxuduğum fənlərdən biri də tarix idi. Buna görə mənə bu fənni dərinləndirən Leyla müəllimə öz təşəkkürümü bildirirəm. Həmçinin, məktəb illərində olimpiadalarda fəal iştirak etmişəm. 2017-ci ildə Rusiya İnformasiya və Mədəniyyət Mərkəzinin (RİMM) Bakıda rus dili və ədəbiyyat fənləri üzrə keçirdiyi olimpiadada qalib olmuşam. 2019-cu və 2020-ci illərdə Gəncə Dövlət Universitetinin təşkil etdiyi xarici dil və tarix olimpiadalarında yüksək yer tutmuşam.

Hələ uşaq yaşlarımdan MGIMO-da təhsil almağın xəyalını qururdum və bu sahəyə böyük marağım olduğundan gələcəkdə özümü beynəlxalq münasibətlər sahəsində çalışan diplomat kimi görürəm.

– Hökumətlərarası Təqaüd Proqramının təqaüdcüsü olaraq bu proqramın yaratdığı imkanları necə qiymətləndirirsiniz?

– Hökumətlərarası Təqaüd Proqramının təqaüdüni qazanmağımı mənim üçün böyük bir şans kimi qiymətləndirirəm. Çünki daha öncə qeyd etdiyim kimi, hər zaman məhz bu universitetin tələbəsi olmağı arzulayırdım və bu proqram mən və mənim kimi yüzlərlə gənclərin dünyanın bir çox nüfuzlu universitetlərində təhsil alması üçün böyük imkanlar yaradır. Biz gənclərə göstərdiyi qayğı və diqqət üçün dövlətimizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

– Tələbəsi olduğunuz universitet və seçdiyiniz ixtisas barədə məlumat verərdiniz.

– Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr Universiteti postsovet məkanında diplomatiya üzrə yüksək hazırlıqlı kadrlar yetişdirdiyinə görə artıq 75 ildən çoxdur ki, bu sahədə digər universitetlər arasında liderdir. Burada bir çox ixtisasların tədris olunmağına baxmayaraq, düşünürəm ki, seçdiyim “Beynəlxalq münasibətlər” ixtisası universitetin məhiyyətinə görə əsas ixtisaslarından biridir. Həmçinin qeyd etmək istərdim ki, MGIMO-da xarici dillərin tədrisinə xüsusi önəm verilir: hər tələbə ən az iki xarici dil öyrənir və öz istəyinə əsasən 2-ci kursdan əlavə olaraq 3-cü və daha artıq xarici dil seçə bilər. Hal-hazırda mən ingilis və italyan dillərini öyrənirəm. Ümumi olaraq tədris olunan xarici dil sayına görə (52) universitetimiz 2010-cu ildə Ginnesin Rekordlar Kitabına daxil edilib. Bu məşhur elm ocağının məzunları arasında

dünyanın bir çox ölkələrində yaşayan, yüksək vəzifələr tutan tanınmış diplomatlar, səfirlər, jurnalistlər, hüquqşünaslar var. Həmçinin, qürurla bildirirəm ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev də MGIMO-nun Beynəlxalq münasibətlər fakültəsini bitirib.

Sevdiyim, seçdiyim universitet və ixtisasda təhsil almaq, əlbəttə ki, mənə qürur hissi yaşadır. Arzum budur ki, universiteti tez bir zamanda gözəl nəticələrlə bitirib, respublikamıza qayıdım və bacardığım qədər xalqıma və millətimə xidmət edim.

– Pandemiya ali məktəbin işinə necə təsir edib? Təhsil aldığınız universitetdə tədris prosesi necə qurulub?

– Bütün dünyada olduğu kimi, təhsil aldığım təhsil ocağında da pandemiya öz izlərini

buraxmışdır. Bir müddət universitet tədris proqramını distant şəkildə davam etdirmişdir. Hal-hazırda Rusiyada yaşayan tələbələr üçün təhsil əyani formada təşkil olunub, lakin xaricdə yaşayan tələbələr hələ də tədrisi distant şəkildə davam etdirir. Ümidvaram ki, sentyabr ayından pandemiya şərtlərinin daha da sadələşməsi baş verəcək və təhsilimi əyani şəkildə davam etdirə biləcəyəm.

– Bir gənc olaraq ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunun güclənməsi baxımından torpaqlarımızın işğaldan azad olunması və Böyük Qələbəmiz barədə nə deyə bilərsiniz?

– Prezidentimiz İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti, qətiyyətli mövqeyi sayəsində və Şəhidlərimizin qanı bahasına hər birimiz üçün müqəddəs olan, xüsusi mənəvi əhəmiyyət kəsb edən Qarabağın 28 il sonra işğaldan azad olunması və ölkəmizin ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi damarında Azərbaycan qanı daşıyan hər bir insan kimi mənə də çox qürurlandırdı. Bu şanlı qələbə Azərbaycan xalqının qüdrətini, igidliyini, yumruq kimi bir olduğunu və haqq davasında hər zaman sonuna qədər gödəcəyini bütün dünyaya bir daha nümayiş etdirdi.

– Gələcək plan və hədəfləriniz...

– Hal-hazırda məqsədim sahəm üzrə dərin biliklərə sahiblənib, xarici dil biliklərimi təkmilləşdirərək universiteti bitirməkdir. Təhsilimi uğurlu başa vurduqdan sonra əsas məqsədim Vətənə dönərək, Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyində və ya xud ölkəmizin xarici ölkələrdə yerləşən diplomatik nümayəndəliklərində dövlətimizi layiqincə təmsil etməkdir.

Oruc MUSTAFAYEV